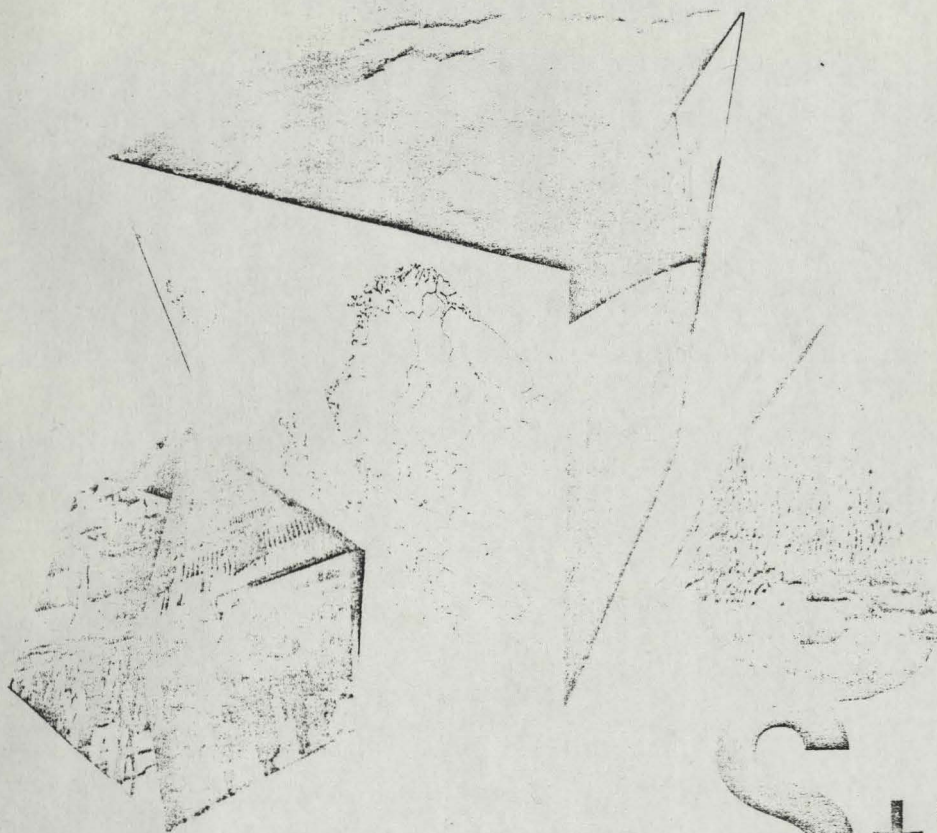

CURRICULUM NAȚIONAL
PROGRAME PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNTUL LICEAL

2007/1568
Georg-Eckert-Institut BS78

1 167 877 1

Științe socio-umane

5
9)

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
- Bibliothek -

2007/1568

MD

Z-25

(1,99)

Reperete conceptuale ale curriculum-ului liceal

Reforma curriculară este componenta centrală și, totodată, garanția reușitei reformei globale a învățămîntului național.

Reforma își propune să marcheze desprinderea definitivă a învățămîntului nostru de modelul uniform și rigid al perioadei depășite.

Reforma este proiectată să răspundă în mod adecvat la schimbările și provocările fără precedent pe care le rezervă secolul următor elevilor aflați actualmente în școală. Din acest motiv, renovările structurale din domeniul curricular sunt văzute la ora actuală ca elemente de generare și de dinamizare a tuturor celorlalte componente ale reformei.

Structura și componentele Curriculum-ului Național¹

Curriculum-ul Național în R. Moldova reprezintă ansamblul experiențelor de învățare prin care școala asigură realizarea finalităților învățămîntului, propuse de către Legea învățămîntului.

Curriculum-ul Național este flexibil și deschis, fiind în măsură să ofere fiecărui tînr șanse egale și reale pentru identificarea și valorificarea deplină a propriilor posibilități.

În Republica Moldova Curriculum-ul Național include următoarele componente:

1. *Curriculum-ul de bază*: documente reglatoare înglobînd acei indici care prin natura lor asigură coerența procesului de învățămînt și a rezultatelor instruirii și în baza cărora se elaborează celelalte componente ale paradigmei curriculare.

Curriculum-ul de bază include:

- Obiectivele educaționale generale ale sistemului de învățămînt
- Obiectivele generale transdisciplinare
- Obiectivele pe trepte și niveluri educaționale
- Obiectivele pe arii curriculare
- Obiectivele generale ale disciplinelor școlare
- Planul de învățămînt de bază (planul cadru)
- Standardele curriculare (în curs de elaborare)

2. Curriculum-ul pe discipline cuprinde:

- Concepția disciplinei
- Obiectivele generale ale disciplinei
- Obiectivele-cadru
- Obiectivele de referință pe clase
- Conținuturile învățării
- Sugestii metodologice
- Sugestii de evaluare
- Bibliografie

3. Manuale și ghiduri de implementare

Obiectivele educaționale generale constituie o categorie curriculară esențială. Definite la un nivel de abstractizare, acestea consemnează așteptările societății, vizînd atît parcursul școlar al elevilor în ansamblul său, cît și performanțele cele mai generale care ar trebui atinse de ei la capătul școlarității. Obiectivele generale constituie expresia opțiunilor politicii educaționale, precum și a tipului de personalitate care se presupune a fi format.

Obiectivele generale transdisciplinare constituie primul nivel de concretizare a obiectivelor educaționale generale, fiind percepute ca un mecanism reglator la nivelul curriculum-ului național.

Obiectivele generale transdisciplinare sînt modele care reies din structura personalității și din cea a experienței sociale în sens larg, vizînd sintetic cunoștințele (a ști), capacitățile (a ști să faci) și atitudinile (a ști să fii) pe care elevii ar trebui să le interiorizeze în cadrul întregului parcurs școlar.

Obiectivele pe trepte și niveluri. Finalități. Acest tip de obiective are, de asemenea, un caracter transdisciplinar, concretizat însă în cadrul unui anumit ciclu de mai mulți ani școlari. Cu alte cuvinte, este vorba despre obiective transdisciplinare vizînd acțiunea educativă pe parcursul unei anumite

¹ Prezentare după: *Proiectarea curriculum-ului de bază. Ghid metodologic.* A. Crișan, V. Guțu, 1997. și *Curriculum de bază. Documente reglatoare, grup de autori, 1997.*

trepte de învățămînt (învățămîntul primar, învățămîntul gimnazial, învățămîntul liceal etc.)

În concordanță cu politica educațională promovată în contextul reformei învățămîntului, necesitatea sincronizării cu finalitățile învățămîntului liceal românesc și, în consecință, cu ale învățămîntului european este evidentă:

- formarea capacității de a reflecta asupra lumii, de a formula și de a rezolva probleme pe baza relaționării cunoștințelor din diferite domenii;
- valorizarea propriilor experiențe, în scopul unei orientări profesionale optime pentru piața muncii și/sau pentru învățămîntul superior;
- dezvoltarea capacității de integrare activă în grupuri sociale diferite: familie, mediu profesional, prieteni etc.;
- dezvoltarea competențelor funcționale esențiale pentru reușita socială: comunicare, gîndire critică, luarea deciziilor, prelucrarea și utilizarea contextuală a unor informații complexe;
- cultivarea expresivității și a sensibilității în scopul împlinirii personale și al promovării unei vieți sociale de calitate;
- formarea autonomiei morale.

Obiectivele pe arii curriculare. Această categorie pedagogică transpune obiectivele transdisciplinare la nivelul unor obiecte de studiu înrudite sau al unor grupe integrate de discipline. De exemplu, ariile curriculare: limbă și comunicare; matematică și științe, științe socioumane etc.

Obiectivele generale pe discipline derivă din obiectivele pe arii curriculare și includ principalele categorii de cunoștințe, capacități și atitudini care se structurează prin studierea unei anumite discipline. Ca și în cazul altor tipuri de obiective generale, acestea comportă în formulare un anumit grad de abstracție. Obiectivele generale constituie, pe de o parte, sursa formulării obiectivelor de referință ale fiecărei discipline, iar pe de altă parte, a obiectivelor de evaluare sau a celor operaționale elaborate de către profesor.

Planul-cadru pentru clasele X-XII este documentul reglator care delimitează ariile curriculare, obiectele de studiu și alocarea de timp minimă și maximă aferentă acestora. Planul de bază se constituie din două elemente: curriculum-ul nucleu și curriculum-ul opțional. În baza planului propus pot fi elaborate diferite variante ale planului de învățămînt la nivelul de unitate școlară.

Standardele curriculare asigură conexiunea dintre curriculum și evaluare. Pe baza lor se vor elabora nivelurile de performanță ale elevilor, precum și testele de evaluare. *Standardele constituie o categorie curriculară de bază, situîndu-se alături de finalitățile pe sistem și pe cicluri de școlaritate, dar și alături de curriculum-ul de bază.*

Componente - cheie ale curriculum-ului disciplinei școlare²

Concepția disciplinei include: teoria generală privind structura și conținutul disciplinei; ierarhizarea obiectivelor educaționale; sugestii generale metodologice și de evaluare.

Obiective generale ale disciplinei (vezi p.2.1.)

Obiectivele-cadru rezultă din obiectivele generale și au un nivel înalt de generalitate și de complexitate. Ele se referă la formarea unor capacități specifice disciplinei și sînt urmărite de-a lungul mai multor ani de studiu.

Obiectivele de referință (Cf. Crișan, Al., et al., 1993) se elaborează în baza obiectivelor generale ale disciplinei și se exprimă în termeni de acțiune concretă, relative la o situație educativă din programa școlară. Cu alte cuvinte, ele reprezintă etape parțiale și succesive ale atingerii obiectivelor generale. Din punct de vedere pedagogic, acest tip de obiective trimite spre rezultatele propriu-zise recomandate, adică spre cunoștințele obținute de către elevi, spre capacitățile, comportamentele și atitudinile vizate de procesul didactic. Obiectivele de referință se elaborează, de obicei, pe discipline, pentru fiecare an de studiu și pentru fiecare domeniu de cunoștințe, capacități și atitudini.

Obiectivele de referință sînt cele care se corelează cu subiectul lecției (unui grup de lecții). Ele se concentrează asupra a ceea ce se dorește să se realizeze prin subiectul abordat, asupra cunoștințelor și capacităților pe care elevii trebuie să le dobîndească, asupra modului în care se va face predarea și evaluarea.

² După: *Proiectarea curriculum-ului de bază. Ghid metodologic.* A. Crișan, V. Guțu, 1997.

- Învățarea dezvoltă atitudini, capacități și contribuie la însușirea de cunoștințe.
- Învățarea trebuie să pornească de la aspecte relevante pentru dezvoltarea personală a elevului și pentru integrarea acestuia în viața socială.
- Învățarea se produce prin studiu individual și prin activități de grup.

Principii privind predarea

- Predarea trebuie să genereze și să susțină motivația elevilor pentru învățarea continuă.
- Profesorii și învățătorii trebuie să creeze oportunități de învățare diverse, care să faciliteze atingerea obiectivelor propuse.
- Profesorii și învățătorii trebuie să descopere și să stimuleze aptitudinile și interesele elevilor.
- Predarea nu înseamnă numai transmiterea de cunoștințe, ci și de comportamente și de atitudini.
- Predarea trebuie să faciliteze transferul de informații și de competențe de la o disciplină la alta.
- Predarea trebuie să se desfășoare în contexte care leagă activitatea școlară de viața cotidiană.

Principii privind evaluarea

- Evaluarea este o dimensiune esențială a procesului curricular și o practică efectivă în clasă.
- Evaluarea trebuie să implice folosirea unei mari varietăți de metode.
- Evaluarea trebuie să fie un proces reglator care informează agenții educaționali despre calitatea activității școlare.
- Evaluarea trebuie să-i conducă pe elevi la autoapreciere corectă și la o îmbunătățire continuă a performanțelor.
- Evaluarea se fundamentează pe standarde curriculare de performanță, orientate spre ceea ce va fi elevul la finalizarea parcursului său școlar și la intrarea în viața socială.

Evaluarea autentică urmează:

- să scoată în evidență mai degrabă puterile fiecărui elev decât eșecul acestuia;
- să informeze factorii educaționali, indicând ce să se predea și cum să se predea;
- să fie multidimensională, concentrându-se asupra evoluției sociale și emoționale ca și asupra evoluției cognitive;
- să includă o relație de cooperare între profesori și elevi;
- să evidențieze importanța studiului; să promoveze succesul și studiul optim pentru toți elevii;
- să fie înțeleasă ușor de toți elevii.

Evaluarea contrastivă a programelor tradiționale și a curriculum-ului școlar

Parametrii analizați	Programa	Curriculum-ul
1. <i>Filozofia educației</i>	<ul style="list-style-type: none"> • școala pregătește elevii pentru viață. • Cunoștințele și capacitățile dobândite pe cale reproductivă. • Educația este privită ca un rezultat. • învățarea are loc în progresie liniară prin stăpânirea informațiilor și capacităților acumulate. • Elevii sînt consumatori pasivi de informație. • Conținutul programei este prezentat global. • Programa se axează pe conținuturi. • Diferențele de cultură și individuale sînt ignorate, 	<ul style="list-style-type: none"> • Școala face parte din viață. • Cunoștințele sînt descoperite de elevi. • Educația este privită ca un proces. • Procesul de învățare este văzut ca o spirală care se tot extinde, avînd conținut, adîncime și lărgime. • Elevii sînt subiecții activi ai învățării, se implică în soluționarea problemelor și participă la elaborarea proiectelor. • Conținutul curriculum-ului este flexibil și poate fi reconstruit în dependență de necesități. • Curriculum-ul se axează pe obiective. • Curriculum-ul recunoaște realitatea unei lumi multiculturale

Parametrii analizați	Programa	Curriculum-ul
	<p>deoarece se presupune că elevii se adaptează la cultura dominantă.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accentul se pune pe cunoștințe și capacități reproductive. 	<p>diverse pentru a-i putea pregăti mai bine pe elevi pentru viitor.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accentul se pune pe înțelegerea conceptelor mai importante și pe capacități productive.
2. Obiectivele	<ul style="list-style-type: none"> • Sînt formulate în termeni generalizatori; accentul se pune pe obiective de cunoștințe. • Sînt suplimentare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Se formulează, avînd la bază un model al taxonomiei (accentul se pune pe competențe). • Au un caracter standardizat, se structurează pe niveluri. • Se bazează pe corelația cunoștințelor, capacităților și atitudinilor.
3. Conținuturile	<ul style="list-style-type: none"> • Standardizate, statice; • Eșalonate liniar sau concentric; • Bazate pe valori nestructurate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Flexibile; • Eșalonate dublu concentric sau modular; • Sînt structurate pe niveluri și arii curriculare; • Bazate pe valori personale, naționale general-umane.
4. Metodologiile și strategiile de predare-învățare	<ul style="list-style-type: none"> • Nu sînt prezentate. • Profesorul este singura sursă de informație. • Profesorul se consideră pe deplin instruit. • Profesorul prezintă informația prin lectură, exerciții, lucrări. • Tehnicile de predare sînt concepute pe tipurile de răspuns corect sau greșit sau pe întrebări reproductive. • Profesorul este responsabil de comportamentul clasei și este văzut ca autoritate supremă. • Elevii lucrează mai mult în colectiv sau individual. 	<ul style="list-style-type: none"> • Se oferă sugestii metodologice. • Profesorul este acel care facilitează și îi îndrumă pe elevi în cadrul învățării. • Profesorul învață împreună cu elevii. • Profesorul creează situații de învățare bazate pe experiență directă, pe interacțiune socială și cercetare. • Profesorul cere elevilor să pună întrebări și le stimulează gîndirea prin întrebări productive. • Profesorul și elevii stabilesc împreună reguli de comportare care pun accentul pe asumarea responsabilităților. • Elevii lucrează mai mult în perechi și în grupuri mici.
5. Metodologia evaluării	<ul style="list-style-type: none"> • În unele programe se propun criteriile de apreciere și normele de notare. • Este efectuată la termene concrete. • Instrumentele de evaluare sînt raportate la un etalon. • Se bazează pe informația memorată. • Este orientată mai mult spre determinarea neajunsurilor (insucceselor). 	<ul style="list-style-type: none"> • Se propun sugestii generale de evaluare și mostre concrete. • Este continuă și cumulativă. • Instrumentele de evaluare sînt raportate la criterii variate. • Se orientează spre capacitățile finale. • Este orientată spre aprecierea succeselor.

Programele curriculare pentru liceu prezintă, în Republica Moldova, o primă încercare de dezvoltare, la nivelul școlii și al profesorului, a conceptului educațional modern. Conform aceluiași concept, programele vor fi supuse unor perfecționări continue în vederea adecvării lor cât mai depline la universul, aspirațiile și capacitățile elevilor, la cerințele societății.

Istoria românilor

Notă de prezentare

Curriculum-ul de istoria românilor se adresează în primul rând profesorilor de istorie și autorilor de manuale. Prin el se intenționează trecerea treptată la un model dinamic, flexibil, realist, pe deplin adaptat mutațiilor actuale și de perspectivă ale societății, deschis infuziei de nou și autoreglării.

Prezentul curriculum examinează două aspecte principale:

- unul care orientează (reglează) acțiunea educativă, cuprinzând finalitățile, scopurile, obiectivele de studiu;

- celălalt care permite realizarea acestora, respectiv căile, mijloacele și activitățile.

Istoria românilor se va studia în conformitate cu planul de învățământ:

- 1/2 ore - pentru profilul umanist;
- 1/1 ore - pentru profilul real.

Curriculum-ul este axat pe următoarele obiective:

- Obiectivele generale ale învățământului istoric care reglementează activitatea elevilor pe tot parcursul studierii istoriei românilor.

- Obiectivele-cadru ale învățământului istoric liceal.

- Obiectivele de referință, structurate în baza obiectivelor-cadru, care urmăresc progresul în achiziția de capacități și atitudini pe ani de studii.

Ca finalitate pentru ambele profiluri servește trunchiul comun de obiective, asteriscul indicând extinderea pentru aprofundare.

Pentru realizarea obiectivelor de referință servesc activitățile de învățare propuse.

Conținuturile publicate în curriculum vin să ajute la realizarea obiectivelor-cadru și a celor de referință, fiind structurate în baza principiilor cronologic și tematic. Se propune un conținut-nucleu pentru numărul minimal de ore (o oră în săptămână), extinderea fiind notată prin asterisc (două ore și mai mult).

Sugestiile metodologice și de evaluare vin să accentueze noua abordare de predare/învățare/evaluare a cunoștințelor, competențelor și dezvoltarea atitudinilor pozitive.

În baza numărului minimal de ore se propun:

- 20 de ore predare/învățare;
- 4 ore lecții de sinteză;
- 6 ore evaluare finală;
- 4 ore la dispoziția profesorului.

Pentru profilul umanist:

- 27 de ore predare/învățare;
- 14 ore lecții de sinteză;
- 6 ore evaluare finală;
- 4 ore la dispoziția profesorului.

Cadru conceptual

În liceu istoria urmează să fie predată ca o știință de sinteză, umanistă prin excelență, având în centrul ei omul și activitatea umană, care trebuie să îmbogățească viața și cunoașterea fiecărui elev, dezvoltându-i înțelegerea sensului și devenirii istoriei.

Studierea istoriei în liceu este un proces instructiv de analiză, generalizare, sinteză, care va duce la înțelegerea esenței istoriei, a legităților care acționează în societatea omenească, ce asigură o viziune unitară despre lume și viață, oferă elevului posibilitatea structurării într-un tot unitar a cunoștințelor și capacităților dobândite.

Actualul curriculum de istorie a românilor și istorie universală pentru învățământul liceal urmărește crearea unui sistem istoric bine determinat, începând cu obiectivele generale de referință, parcurgând conținuturi și finalizând cu sugestii de evaluare. Fiecare elev va atinge anumite performanțe-competențe, cunoștințe și atitudini fundamentale.

În învățământul liceal se studiază două discipline: istoria românilor și istoria universală.

Curriculum-ul pentru istoria universală este conceput pe ideile: perspectivei istorice globale; toleranței față de multitudinea de opinii în comentarea faptelor istorice; căutării pe baza documentelor

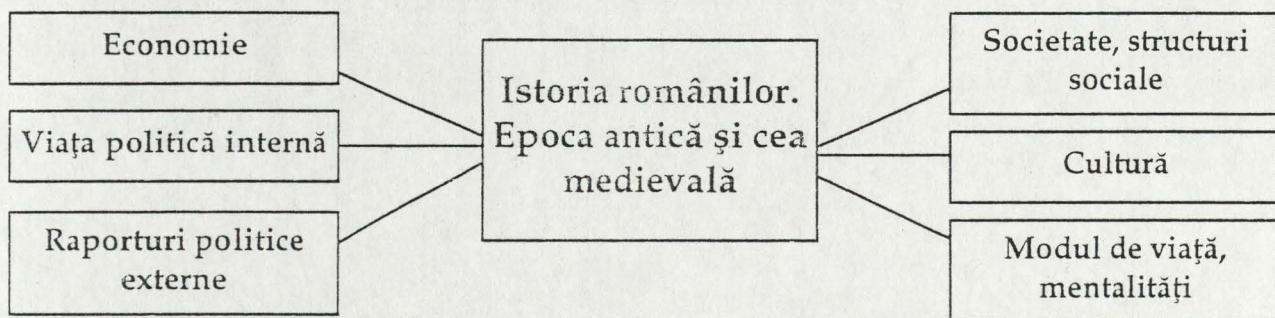
și faptelor a adevărului istoric; perspectivei ecologice; restabilirii conștiinței naționale; apartenenței la civilizația europeană și mondială; contribuției la dezvoltarea noțiunilor de identitate, individualitate și colectiv; achiziționării cunoștințelor științifice despre trecutul românilor și al celorlalte națiuni și popoare.

Curriculum-ul este elaborat și eșalonat pe următoarele principii:

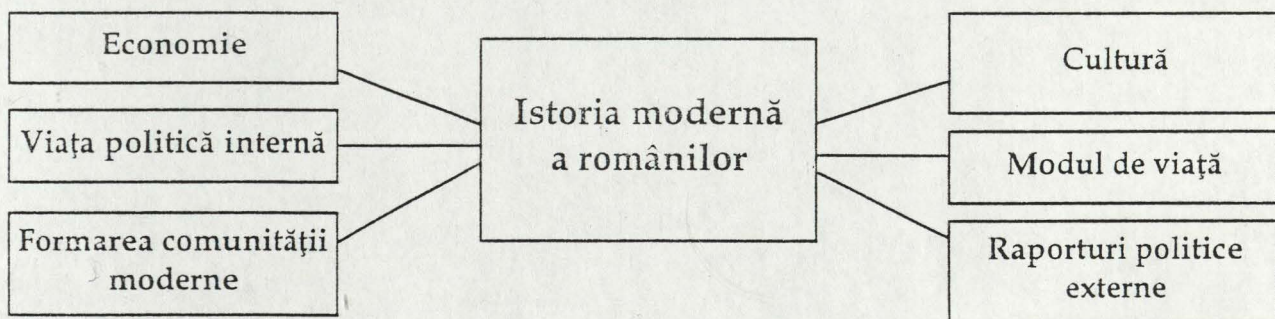
- realizării prin conținutul educațional al obiectivelor învățământului;
- coerenței și echilibrului dintre diversele componente ale procesului educațional;
- caracterului științific, bazat pe ultimele realizări ale științei istorice;
- utilității și permanenței cunoștințelor, competențelor și atitudinilor;
- complexității conținuturilor;
- corelării cunoștințelor, a competențelor și atitudinilor în actul procesului educațional;
- valabilității cunoștințelor pentru o perioadă lungă de timp și utilității acestora în formarea personalității;
- transdisciplinarității;
- flexibilității.

La finele cursului de istorie elevii vor susține examene de bacalaureat la Istoria românilor, iar clasele cu profil socio-uman – și la Istoria universală.

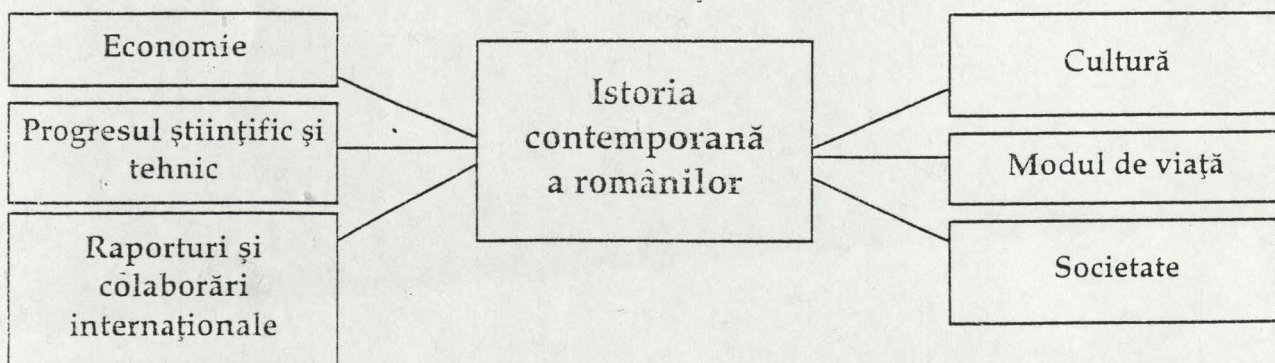
cl. X

cl.XI

cl.XII

Obiectivele generale ale educației istorice

A. Cunoștințe. Elevul va cunoaște:

- conceptele de bază cu privire la cele mai importante momente din evoluția omenirii;
- noțiunile de bază ale științei istorice;
- legitățile dezvoltării societății omenești din cele mai vechi timpuri până în prezent;
- etapele principale de dezvoltare a societății umane din cele mai vechi timpuri până în prezent;
- principiile de organizare și funcționare a societății umane;
- timpul istoric în succesiune;
- spațiul istoric, particularitățile integrării în evoluția societăților umane;
- tipurile surselor istorice și raportarea acestora la epocile despre care dau informații;
- mecanismele determinante ale evoluției societății (adaptare, schimbare, condiționare etc.).

B. Capacități. Elevul va performa:

- structurarea într-un discurs a cunoștințelor despre o problemă istorică studiată;
- selectarea și analiza materialelor provenite din diferite surse;
- analiza și structurarea unei situații istorice;
- identificarea diferențelor dintre două sau mai multe interpretări date unui eveniment istoric;
- plasarea evenimentelor istorice în contextul epocilor studiate;
- distingerea corectă a limbajului științei istorice;
- determinarea locului și importanței diferitelor procese și evenimente din spațiul românesc în contextul istoriei universale.

C. Atitudini. Elevul va manifesta:

- conștiința apartenenței la o comunitate națională / general-umană;
- interes pentru calitatea vieții sociale, pentru cooperare și echilibru;
- respect pentru valorile general-umane și naționale (sociale și culturale);
- înțelegere și toleranță față de diferențele etnice și culturale;
- înțelegerea importanței de a se angaja în viață;
- toleranță, onestitate și echilibru moral;
- recunoașterea unor principii și norme morale.

Obiective-cadru

1. Înțelegerea și reprezentarea timpului și spațiului în istorie.
2. Utilizarea și interpretarea izvoarelor istorice și istoriografice.
3. Analizarea și interpretarea cauzalității și schimbării în istorie.
4. Îmbogățirea limbajului de specialitate și utilizarea acestuia în comunicare.
5. Dezvoltarea capacităților de investigație și a deprinderilor de muncă intelectuală implicate de studiul istoriei.
6. Formarea și dezvoltarea valorilor și atitudinilor.

Clasa a X-a

Obiective de referință

Elevul va fi capabil:

Activități de învățare

Exemple:

Înțelegerea și interpretarea timpului și spațiului în istorie

• să construiască axe cronologice înregistrând evenimente și procese din istoria românilor: epoca veche și medievală;

* să construiască un discurs (oral sau scris) pornind de la interpretarea uneia sau mai multor axe cronologice;

• să utilizeze indicații cronologice în expunerea logică a evenimentelor;

* să utilizeze indicațiile cronologice în

exerciții de construire a axelor cronologice vizând perioada studiată;

realizarea discursurilor (orale sau scrise) în baza interpretării axelor cronologice;

exerciții de caracterizare a perioadei istorice;

exerciții de demonstrare cu ajutorul

argumentarea evenimentelor și proceselor istorice din diferite epoci;

- să cunoască spațiul istoric în evoluția sa pe diferite durate de timp;

- * să determine transformările produse în spațiul istoric pe parcursul evoluției societății umane;

- să dobândească informații din diverse surse cartografice;

- * să argumenteze informații dobândite din diverse surse cartografice;

- să utilizeze informațiile cartografice în construirea discursurilor istorice;

- * să utilizeze informația cartografică drept argument al unui discurs istoric.

Utilizarea și interpretarea izvoarelor istorice și istoriografice

- să analizeze documente din istoria românilor, epoca veche și cea medievală;

- * să interpreteze informațiile dobândite din diferite izvoare istorice, din istoriografie

- să clasifice izvoarele în funcție de epocile istorice;

- * să compare sursele istorice cu referire la același subiect;

- să construiască discursurile utilizând izvoarele istorice, surse istoriografice;

- să utilizeze izvoarele istorice în organizarea și susținerea opiniilor.

Analiza și interpretarea cauzalității și schimbării în istorie

- să cunoască și să explice cauzele evenimentelor din istoria românilor: epoca veche și cea medievală;

- * să analizeze cauzele evenimentelor și proceselor istorice studiate;

- să identifice schimbările survenite în societatea românească veche și cea medievală;

- * să explice cauzele schimbărilor produse în perioada veche și cea medie în spațiul românesc.

Îmbogățirea limbajului de specialitate și utilizarea acestuia în comunicare

- să însușească și să explice noțiunile, termenii de specialitate raportați la epoca veche și cea medievală a istoriei românilor;

- * să utilizeze adecvat limbajul de specialitate în expunerea evenimentelor abordate;

- să cunoască și să opereze cu noțiunile istorice privind domeniile studiate în cadrul istoriei românilor: epoca veche și cea medievală;

- * să construiască discursurile argumentate în care să se folosească corect terminologia istorică specifică epocii date.

indicațiilor cronologice;

- exerciții de comparare a spațiului istoric;

- cercetarea hărților și evidențierea transformărilor produse;

- cercetarea surselor cartografice;

- selectarea argumentelor necesare susținerii informațiilor dobândite;

- alcătuirea discursurilor în baza informațiilor cartografice;

- în baza hărților istorice să se demonstreze realitatea unui fapt sau a unei afirmații.

- exerciții de analiză a izvoarelor istorice;

- exerciții de cercetare și interpretare a documentelor istorice;

- exerciții de selectare a documentelor în funcție de perioadă;

- exerciții de comparare a opiniilor;

- întocmirea referatelor în baza documentelor istorice;

- selectarea argumentelor din izvoare istorice în favoarea unor ipoteze.

- explicarea cauzalității faptelor istorice;

- exerciții de analiză și argumentare a cauzelor;

- exerciții de identificare a schimbărilor;

- evidențierea relațiilor cauzalității și schimbării în istorie.

- activități de definire a noțiunilor și termenilor istorici;

- realizarea unor eseuri utilizând noțiuni și termeni istorici adecvați.

Dezvoltarea capacităților de investigare și a deprinderilor de muncă intelectuală

- să demonstreze deprinderi de elaborare a comunicărilor orale și scrise la temele din istoria românilor: epoca veche și medievală;

- * să elaboreze comunicări orale sau scrise în baza surselor istorice specifice istoriei românilor;

- să demonstreze capacități de conspectare a studiilor asupra conținuturilor din istoria românilor: epoca veche și cea medievală;

- * să conspecteze studiile istorice prevăzute de conținuturile propuse;

- să structureze informațiile dobândite în discursuri asupra problemelor abordate de istoria veche și cea medievală a românilor;

- să analizeze diferite opinii asupra problemelor fundamentale ale istoriei universale, epoca antică și cea medievală.

întocmirea unui plan de investigații;

exerciții de structurare a unei comunicări orale;

exerciții de conspectare a studiilor istorice;

exerciții de structurare a unui discurs analitic.

Formarea și dezvoltarea valorilor și atitudinilor

- să manifeste interes pentru interpretarea și utilizarea corectă a datelor cronologice;

- să manifeste interes și atitudini istorico-ecologice față de spațiul istoric;

- să demonstreze interes față de documentele istorice, toleranță față de diverse opinii;

- să aprecieze rolul oamenilor în procesul schimbărilor survenite în istoria românilor;

- să manifeste interes față de redactarea unui discurs scris;

- să manifeste atitudini tolerante față de activitatea individuală și de grup;

- să aprecieze diverse opinii asupra problemelor fundamentale ale istoriei românilor: epoca veche și cea medievală.

sistematizarea și înregistrarea evenimentelor principale într-un portofoliu;

participarea la diferite activități istorico-culturale locale, regionale;

vizitarea arhivelor pentru cunoașterea fondului documentelor;

alcătuirea de biografii și portrete ale personalităților istorice;

exerciții de folosire adecvată a termenilor care și-au schimbat semnificația;

realizarea de proiecte personale și de grup.

Conținuturi recomandate

Epoca veche și cea medievală

1. Începuturile umanității în spațiul românesc

Epoca pietrei: Paleolitic. Mezolitic. Neolitic și eneolitic – etape în evoluția modului de viață al locuitorilor preistorici. Spiritualitatea epocii. Contribuții arheologice în studierea epocii.

2. Civilizația geto-dacă – parte componentă a civilizației antice

Noțiuni despre traci. Geto-dacii – ramură nordică a tracilor. Așezările geto-dacilor. Ocupațiile. Organizarea socială. Arta. Religia. Premisele formării regatelor geto-dace în secolele III-II î.Chr. Geto-dacii și civilizația elenistă. Însemnătatea europeană a civilizației făurite de traci.

3. Apariția statului la geto-daci

Premisele apariției statului unitar la geto-daci și caracteristicile lui. Reformele lui Burebista. Deceneu. Relațiile externe ale statului condus de Burebista. Dezmembrarea și fărâmițarea teritorial-politică a Daciei. Întărirea puterii centrale pe timpul lui Decebal.

*Caracteristica generală a civilizației geto-dacice clasice sec.I î.Chr. – sec.I d.Chr.

4. Confruntarea romano-geto-dacă și urmările ei.

Expansiunea romană în spațiul daco-moesian. Provincia romană Dacia. Dacii liberi și relațiile lor cu Imperiul Roman. Retragerea autorităților romane din spațiul românesc.

5. Etnogeneza românească

Formarea poporului român și a limbii române.

* Etnogeneza românilor - problema istorică.

Etapetele etnogenezei românești. Creștinismul și romanicii de răsărit.

6. Societatea românească la începutul evului mediu timpuriu

Izvoarele referitoare la români din sec. al VIII-lea - al IX-lea. Afirmarea românilor pe arena istorică.

Cadrul politic sud-est-european în sec. IX - XIII. Viața economică. Organizarea socială. Modul de viață. Apariția relațiilor feudale timpurii.

* Obștea sătească la români - factor de continuitate și unitate românească.

7. Constituirea statelor medievale românești

Premisele și etapele procesului istoric de constituire a statelor medievale (Transilvania, Țara Românească, Moldova).

* Similitudini și sincronisme în procesul de formare a statelor medievale românești. Problema pluralismului statal la români în istoriografie.

8. Instituțiile medievale românești

Forma de guvernare: influențe bizantine și occidentale. Organizarea administrativ-teritorială a țărilor Române. Orașe și târguri. Organizarea militară. Organizarea fiscală și judecătorească. Biserica și domnia.

* Problema raporturilor dintre puterea centrală și boierime. Viața monahală.

9. Situația politică a Țărilor Române (mijlocul sec. al XIV-lea - mijlocul sec. al XVII-lea)

Consolidarea poziției Moldovei și Țării Românești pe plan internațional.

Situația politică a Transilvaniei în prima jumătate a sec. al XV-lea. Criza politică a Moldovei și Țării Românești. Epoca lui Ștefan cel Mare. Țările Române în prima jumătate a sec. al XVI-lea.

* Țările Române în frontul antiotoman. Instaurarea regimului de suzeranitate otomană și formele lui de manifestare.

Cadrul politic central și sud-est european la mijlocul sec. al XVI-lea. Situația politică a principatului Transilvaniei. Domnia lui Alexandru Lăpușeanu. Războiul pentru înlăturarea suzeranității otomane sub conducerea lui Ioan Vodă. Țările Române și Liga Creștină. Mihai Viteazul. Unirea politică a Țărilor Române. Domniile autoritare.

10. Societatea medievală românească (mijlocul sec. al XIV-lea - mijlocul sec. al XVII-lea)

Trăsăturile generale ale societății românești în secolele XIV - XVII. Viața economică. Structura socială. * Confruntări sociale.

Viața cotidiană. Accentuarea dependenței economice a Moldovei, Țării Românești și Transilvaniei față de Imperiul Otoman. Legalizarea iobăgiei. Evoluția demografică.

* Țările Române la intersecția societății europene și celei orientale.

Teritoriile românești sub administrație otomană (raiale, pašalicuri) pînă la mijlocul sec. al XVII-lea. Instaurarea în teritoriile românești a tătarilor crîmleni. Viața economică și cotidiană în raialele otomane. Români din așezările din stînga Nistrului și din Galiția.

11. Afirmarea originalității culturii medievale românești

* Unitatea culturală a românilor. Spațiul românesc - zonă de interferență culturală. Mediul spiritualității românești.

Creția populară. Scrisul și învățămîntul. Literatura. Cărturari români și opera lor. Tiparul. Arta.

* Protejarea culturii - trăsătură a domniei în evul mediu. Umanismul. Mentalități politice și culturale.

Lecții de sinteză:

- Tracii și geții în viziunea autorilor antici.
- Etnogeneza românească - parte a unui proces continental.
- Considerente istoriografice privind întemeierea statelor românești.
- Țările Române medievale în contextul internațional.
- Impactul suzeranității otomane asupra evoluției Țărilor Române.
- Cultura urbană românească în evul mediu.

CLASA a XI-a

Obiective de referință

Elevul va fi capabil:

Înțelegerea și reprezentarea timpului și spațiului în istorie

- să interpreteze și să construiască frize cronologice complexe la conținuturile propuse;
- * să construiască discursuri (orale sau scrise) pornind de la interpretarea uneia sau mai multor frize cronologice asupra unei probleme abordate în istoria modernă a românilor;
- să realizeze sinteze cronologice, pornind de la diferite surse calendaristice specifice epocii moderne;
- * să compare faptele și evenimentele istorice din istoria românilor, epoca modernă în baza surselor calendaristice;
- să cunoască particularitățile spațiului istoric în epoca modernă;
- * să compare informațiile dobândite din diferite izvoare istorice, referitoare la spațiul istoric românesc, în epoca modernă;
- să interpreteze sursele cartografice ce reflectă problemele din istoria românilor, epoca modernă;
- * să argumenteze transformările produse în spațiul istoric pe parcursul evoluției societății românești;
- să utilizeze sursele cartografice în compararea evenimentelor istoriei moderne a românilor;
- * să construiască discursuri folosind documentele cartografice referitoare la epoca studiată a istoriei românilor.

Activități de învățare

Exemple:

- exerciții de amplasare a evenimentelor în frize cronologice;
- exerciții de alcătuire a discursurilor;
- exerciții de sinteză cronologică, utilizând sursele calendaristice;
- exerciții de comparare a faptelor și evenimentelor istorice;
- sesizarea particularității și generalizarea (orală sau scrisă);
- depistarea și recunoașterea erorilor existente în informațiile operate;
- exerciții de analiză a surselor cartografice;
- activități de verificare a generalizărilor;
- exerciții de comparare a evenimentelor în baza surselor cartografice;
- realizarea discursurilor.

Utilizarea și interpretarea surselor istorice și istoriografice

- să interpreteze documentele istorice ale epocii moderne a istoriei românilor;
- * să utilizeze, în construirea discursurilor, informațiile dobândite din documentele istorice ale epocii studiate;
- să determine valoarea surselor istorice din epoca modernă a românilor;
- * să determine validitatea surselor istorice cu referință la istoria românilor, epoca modernă.

- analiza documentelor istorice;
- construirea diferitelor probleme în legătură cu verigile istorice;
- compararea diferitelor surse istorice;
- exerciții de argumentare a surselor istorice;
- comentarea materialelor documentare.

Analiza și interpretarea cauzalității și schimbării în istorie

- să explice și să argumenteze cauzele evenimentelor și proceselor istorice din societatea românească, epoca modernă;
- * să determine legăturile cauzale existente între evenimentele și fenomenele din istoria românilor și cea universală în epoca modernă;

- exerciții de explicare și argumentare a cauzalității faptelor;
- activități de cercetare a legăturii cauzale dintre diverse evenimente și fenomene istorice;

- să prezinte legătura unui șir de cauze cu referire la evenimentul studiat;
- * să argumenteze legătura unui șir de cauze cu referire la același eveniment.

- efectuarea investigațiilor asupra cauzelor evenimentelor istorice.

Îmbogățirea limbajului de specialitate și utilizarea acestuia în comunicare

- să cunoască limbajul utilizat în tratarea evenimentelor din istoria românilor, epoca modernă;
- * să utilizeze noțiunile istorice în diversitatea lor;
- să alcătuiască comunicări la istoria modernă a românilor în baza informațiilor din mass-media utilizând limbajul istoric cu referire la epoca modernă;
- * să creeze proiecte de studiu utilizând informațiile din diferite surse și un limbaj istoric adecvat.

- activități de explicare a etimologiei termenilor istorici;
- exerciții de utilizare în context diferit a aceluiași noțiuni istorice;
- exerciții de prezentare a comunicărilor;
- elaborarea și susținerea proiectelor de studiu.

Dezvoltarea capacităților de investigare și a deprinderilor de muncă intelectuală

- să elaboreze comunicări orale sau scrise la istoria românilor utilizând documentele istorice, sursele cartografice etc. din epoca modernă;
- * să cunoască principiile de elaborare a demersurilor științifice;
- să creeze și să rezolve situații pornind de la problemele locale din epoca modernă;
- * să elaboreze și să utilizeze algoritmi pentru rezolvarea unei serii largi de probleme asemănătoare ale epocii studiate;
- să posede capacități de determinare a unor adevăruri istorice sau de infirmare a unor teze privind istoria Basarabiei din sec. al XIX-lea;
- * să construiască un discurs analitic utilizând procedee de demonstrare sau infirmare a tezelor cu referire la epoca studiată.

- activități de proiectare a demersurilor istorice;
- consultarea și utilizarea glosarelor, surselor cartografice, documentelor istorice etc.;
- exerciții de identificare a situațiilor problematice;
- exersări de construire și utilizare a algoritmilor;
- activități de elaborare și utilizare a algoritmilor;
- activități de elaborare a discursurilor analitice.

Formarea și dezvoltarea valorilor și atitudinilor

- să manifeste interes față de timpul istoric în baza argumentării științifice;
- să conștientizeze și să motiveze apartenența la un spațiu istoric etnic și cultural;
- să aprecieze diverse surse istorice din punctul de vedere al obiectivității;
- să utilizeze izvoarele istorice în scopul argumentării diverselor opinii;
- să demonstreze un comportament istorico-ecologic față de sursele istorice;
- să aprecieze contribuția personalităților istorice în procesul schimbărilor sociale și de mentalitate;

- ordonarea celor mai importante evenimente ale cursului (în tabele, discursuri, scheme, diagrame etc.);
- participarea la activitățile istorico-culturale locale, regionale (conferințe, simpozioane, concursuri etc.);
- vizitarea arhivelor, muzeelor, pentru cunoașterea fondului documentar;
- prezentarea portretelor politice ale personalităților istorice;

- să dovedească obiectivitate în alcătuirea tezelor, comunicărilor, proiectelor și dorința de îmbogățire a limbajului de specialitate;
- să manifeste capacități de investigare și de muncă intelectuală în expunerea și susținerea propriilor opinii.

- exerciții de utilizare adecvată a termenilor istorici în contextul tezelor, comunicărilor, proiectelor;
- activități de prezentare și susținere a opiniilor proprii (dezbateri, lucrul în grup etc.).

Conținuturile recomandate

Epoca modernă

1. Societatea românească între medieval și modern (mijlocul sec. al XVII-lea – mijlocul sec. al XVIII-lea)

* Problema modernizării lente a societății românești.

Viața politică a Țărilor Române.

Principatele Române în raporturile politice internaționale. Problema orientală. Politica marilor puteri în principate. Regimul turco-fanariot în Țările Române: progres și limite. *C.Mavrocordat – "principe luminat". Viața social-economică și politică în raialele turcești și în teritoriul din stînga Nistrului.

* Secolul de aur al culturii românești. Cultura și renașterea națională. Afirmarea limbii române. Literatură. Învățămîntul. Tiparul. Arta. Ctitori de cultură: V.Lupu, M.Basarab, ș.Cantacuzino, C.Brîncoveanu, D.Cantemir.

2. Geneza societății românești moderne

Începutul procesului de modernizare a vieții economice și sociale. Dezvoltarea relațiilor de piață în agricultură. Lărgirea pieței interne și externe. Evoluția demografică.

Mișcarea reformatoare în Moldova și Țara Românească.

* Acțiuni și memorii boierești. Lupta de emancipare națională a românilor din Transilvania. Supplex Libellus Valachorum și semnificația lui națională.

✓ Cultura română în secolul fanariot. Mișcarea iluministă. Semnificația istorică a școlii Ardelene. Procesul de modernizare a învățămîntului.

3. Marile puteri și Țările Române la hotarele secolelor XVIII-XIX

Epoca războaielor ruso-austro-otomane și Țările Române. Cesiuni teritoriale la finele sec. XVIII: Bucovina și Dobrogea.

Anexarea părții de răsărit a Moldovei și Basarabiei de către Imperiul Rus.

* Geneza problemei basarabene. Influența marilor puteri asupra modernizării societății românești: progres, regres.

4. Epoca constituirii societății moderne românești (prima jumătate a sec. XIX)

✓ Țările Române și criza regimului fanariot. Premise, forțe sociale, program de desfășurare a răscoalei lui Tudor Vladimirescu. Însemnătatea și consecințele ei.

Principatele Române între 1822 și 1848. Statutul juridic și internațional al Principatelor.

* Suzeranitatea și protectoratul imperiilor vecine. Regulamentele organice – proiecte de constituție impuse de marile puteri.

Semnificații modernizatoare cu caracter limitat.

Mișcarea politică și național-culturală prepașoptistă. Românii din Transilvania, Bucovina, Basarabia și Dobrogea în lupta pentru emanciparea națională. * Organizațiile și societățile democratice. Revoluția română de la 1848 - 1849. Geneza revoluției și desfășurarea ei. Poziția puterilor europene față de revoluția română. Semnificația revoluției.

Afirmarea culturii moderne românești. Noua organizare și orientare a învățămîntului în limba română.

* Istoriografia modernă română (N.Bălcescu, M.Kogălniceanu). Presa. Literatură. Artele și specificul național. Oprimarea conștiinței naționale din Basarabia sub stăpînirea țaristă.

5. Basarabia sub ocupația Imperiului Rus

Politica colonială a țarismului în Basarabia. De la "autonomie" la gubernie rusească. Colonizarea Basarabiei și consecințele ei. Evoluția social-economică a Basarabiei.

* Probleme de controversă privind procesul de modernizare a vieții economice. Politica socială a țarismului.

Relațiile agrare. Oprimarea conștiinței naționale din Basarabia sub stăpînirea țaristă.

6. Constituirea statului modern român

Mișcarea pentru unire în perioada postpașoptistă. Problema românească – problemă europeană. Divanurile ad-hoc. Unirea principatelor și puterile europene. Însemnătatea istorică a Unirii.

Acțiunea politică și lupta diplomatică pentru recunoașterea unirii depline (1859-1861). Reformele lui Cuza și semnificația lor în dezvoltarea economică și culturală a României.

Desăvîrșirea sistemului politic al României moderne. Constituția din 1866 și semnificația ei.

* Grupări, curente și partide politice, guverne și guvernanți între Unire și independență.

7. Obținerea independenței și consolidarea stăutului român

* De la suzeranitate la independență.

Noile condiții ale luptei pentru independență. Proclamarea independenței de stat.

Caracterul național și popular al războiului pentru independență. Tratatul de pace din 1878 și recunoașterea internațională a independenței României. Consecințele pentru Basarabia.

8. Mișcarea românilor din Basarabia, Bucovina și Transilvania pentru emanciparea națională în a doua jumătate a sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea

Mișcarea agrară și reformele burgheze din Basarabia din anii 1860-'70.

Societatea basarabeană pentru răspîndirea culturii românești și lupta împotriva rusificării și deznăționalizării populației băștinașe.

Mișcarea națională și politică în Basarabia la începutul sec. al XX-lea.

Mișcarea de eliberare națională din Transilvania, "Mișcarea memorandistă".

Lupta națională din Bucovina. Activitatea societăților "Concordia", "Junimea" și "Dacia"; școala Română și rolul ei în răspîndirea ideologiei naționale.

* Conștiința națională și emanciparea politică.

9. Cultura românească în a doua jumătate a sec. al XIX-lea - începutul secolului XX

Caracteristici generale ale evoluției culturii. Învățămîntul. Știința. Presa. Literatura. Arta.

* Mediile intelectuale și politicile culturale. Intelectualitatea română din Basarabia, Bucovina și Transilvania în apărarea culturii și civilizației române.

10. Desăvîrșirea constituirii statului unitar român (începutul sec. al XX-lea)

* Diplomația română la sfîrșitul sec. XIX - începutul sec. XX.

Dirjecțiile politicii externe. Participarea României la războaiele balcanice.

Ani de neutralitate ai României. Regele Ferdinand I. Pregătirea diplomatică și militară a războiului. România în primul război mondial.

Încheierea armistițiului de la Focșani cu Puterile Centrale. Pacea de la București.

Mișcarea de eliberare națională în Basarabia în anii 1917-1918. Sfatul țării. Proclamarea independenței (24 ianuarie 1918). Unirea Basarabiei cu România.

Unirea Bucovinei cu România.

Adunarea de la Alba-Iulia. Unirea Transilvaniei cu România. Desăvîrșirea constituirii statului unitar național. Recunoașterea internațională a Marii Uniri. Însemnătatea istorică a Unirii.

Lecții de sinteză:

✓ Reformismul fanariot

- Proiecte politice privind organizarea statului român.
- Influențe culturale occidentale în Țările Române.
- Personalități culturale basarabene.
- Drepturile și libertățile cetățenești în 1848.

CLASA a XII-a

Obiective de referință

Elevul va fi capabil:

Înțelegerea și reprezentarea timpului și spațiului în istorie

- să construiască frize cronologice, utilizând date din perioada contemporană și cele anterioare ale istoriei românilor;

- * să demonstreze capacități de prezentare a timpului istoric prin periodizarea evenimentelor istorice;

- să construiască demersuri analitice în baza frizelor cronologice complexe asupra istoriei contemporane a românilor;

- * să construiască demersuri analitice utilizând tabelele sinoptice pentru susținerea discursurilor în problemele abordate de programă;

- să analizeze diferite categorii de cunoștințe la istoria românilor în contextul desfășurării și localizării lor în timp și în spațiul contemporan;

- * să programeze sisteme de cercetare a datelor cronologice din diferite epoci istorice și calendaristice;

- să dețină capacități de modelare pe hartă de contur a desfășurării evenimentelor concrete din epoca contemporană a românilor;

- * să elaboreze hărți istorice, utilizând computerul;

- să analizeze și să compare informațiile dobândite din documente cartografice la istoria românilor cu informațiile din alte surse;

- * să creeze discursuri științifice în baza informațiilor dobândite din surse cartografice contemporane.

Utilizarea și interpretarea izvoarelor istorice și a istoriografiei

- să sintetizeze informațiile dobândite din diverse surse istorice și ale istoriografiei române contemporane;

- * să integreze informațiile dobândite din diverse izvoare istorice în demersuri științifice;

- să aprecieze și să compare informațiile provenite din diverse surse istorice cu referire la același eveniment al istoriei contemporane a românilor;

- să utilizeze algoritmi de studiere a izvoarelor istorice referitoare la contemporaneitate;

- * să creeze algoritmi de cercetare a izvoarelor istorice contemporane.

Activități de învățare

Exemple:

- exerciții de alcătuire a frizelor cronologice;

- exerciții de periodizare a evenimentelor istorice;

- activități de alcătuire a demersurilor analitice;

- exerciții de explicare și analiză a cunoștințelor istorice, localizate în timp și spațiu;

- redarea în formă schematizată a unor fenomene istorice (scrisă)

- exerciții de elaborare a hărților istorice;

- exerciții de analiză și comparare a informațiilor dobândite din surse cartografice cu informațiile din alte surse;

- elaborarea discursurilor științifice.

- exerciții de sintetizare a informațiilor dobândite din diferite izvoare istorice;

- alcătuirea demersurilor științifice în baza izvoarelor istorice;

- confirmarea informației parvenite din diferite surse istorice;

- exerciții de argumentare personală a informațiilor dobândite;

- exerciții de studiere a izvoarelor istorice în baza unor algoritmi.

Analiza și interpretarea cauzalității și schimbării în istorie

- să înțeleagă interdependența dintre cauzalitate și schimbare în tratarea evenimentelor contemporane din istoria românilor;

- * să argumenteze interdependența dintre cauzele și consecințele evenimentelor actuale ale istoriei românilor;

- să argumenteze cauzele evenimentelor din istoria contemporană și să creeze un algoritm de cercetare a cauzalității;

- * să creeze modele de investigație a cauzalității și schimbării în istoria contemporană a românilor.

- exerciții de explicare a interdependenței dintre cauzalitate și schimbare;

- activități de selectare a argumentelor în scopul exprimării interdependenței cauzalității și schimbării;

- exerciții de creare a algoritmilor și modelelor de cercetare și investigație științifică.

Îmbogățirea limbajului de specialitate și utilizarea acestuia în comunicare

- să rezolve diferite tipuri de teste, să răspundă la chestionare vizând istoria românilor, epoca contemporană;

- * să elaboreze diferite chestionare în baza surselor istorice contemporane;

- * să elaboreze planul de idei pentru prezentarea unei probleme istorice contemporane utilizând limbajul adecvat;

- alegerea soluțiilor corespunzătoare și argumentarea alegerii;

- activități de susținere a opiniei personale.

Dezvoltarea capacităților de investigare și a deprinderilor de muncă intelectuală

- să demonstreze elemente de creativitate în investigarea științifică (scheme, eseuri, desene etc.) a problemelor istoriei contemporane a românilor;

- * să emită ipoteze, să formuleze ipoteze de alternativă, alegând soluțiile corespunzătoare problematicii;

- să formuleze obiectivele unei cercetări științifice într-o problemă abordată de istoria contemporană a românilor;

- * să prezinte investigații proprii în baza obiectivelor de cercetare științifică a problemelor abordate.

- dobândirea prin activitatea independentă și dirijată a cunoștințelor noi;

- descoperirea soluțiilor pentru situațiile conflictuale;

- exerciții de formulare a obiectivelor unei cercetări științifice;

- susținerea rezultatelor investigațiilor.

Formarea și dezvoltarea valorilor și atitudinilor

- să conștientizeze interesul față de înțelegerea timpului istoric;

- să manifeste responsabilitate față de păstrarea valorilor social-umane într-un spațiu istoric concret;

- să exprime și să argumenteze opinia personală față de informațiile survenite din izvoare istorice;

- să conștientizeze că documentul istoric constituie suportul științific în studierea istoriei;

- să manifeste interes și atitudini față de cauzele transformărilor social-politice;

- sistematizarea și clasificarea evenimentelor în baza principiului cronologic și a importanței lor;

- activități cu caracter științific în scopul studierii și valorificării spațiului istoric concret;

- vizitarea arhivelor și efectuarea investigațiilor;

- prezentarea rolului personalităților în transformările social-politice;

- să demonstreze o poziție socială activă în procesul schimbărilor;
- să prezinte și să argumenteze opinia personală utilizând limbajul istoric adecvat;
- să manifeste responsabilitate și interes față de folosirea limbajului de specialitate;
- să demonstreze independență în gândire și acțiune pentru cunoașterea și cercetarea științifică.

- exerciții de întocmire a chestionarelor;
- activități de perfecționare a limbajului de specialitate;
- investigații inițiale științifice (schimb de opinii, publicații).

Conținuturi recomandate

Epoca contemporană

- 1. Evoluția vieții politice a Statului Român în perioada interbelică**
Dezbateri politice privind cursul de dezvoltare a României. Unificarea politică și administrativă. Constituția din 1923. Parlamentul și monarhia. Partidele politice. Sfârșitul regimului parlamentar.
* Diversitatea etnică și confesională – soluții politice.
- 2. Viața economică și socială în România între anii 1918 și 1940**
Caracteristicile economiei românești în perioada interbelică. Principalele ramuri ale economiei. Rolul statului în modernizarea economiei.
* Specificul dezvoltării Basarabiei în cadrul României întregite.
Politica socială a Statului Român.
- 3. România în contextul internațional interbelic**
Direcțiile principale ale politicii externe a României. România și Mica înțelegere, Antanta Balcanică, Pactul Ribbentrop-Molotov.
* N. Titulescu și Liga Națiunilor.
- 4. Cultura și știința românească în perioada interbelică**
Caracteristica generală a dezvoltării culturii și științei. Realizările în domeniul științelor exacte și al celor umaniste. Contribuția basarabenilor la dezvoltarea culturii și științei naționale
* Personalități proeminente ale epocii.
- 5. Viața social-economică și politică a românilor din Transnistria. 1924-1940**
Situația social - economică și politică în regiune. Constituirea RASSM. Experimentările bolșevice în zonă (industrializarea forțată, colectivizarea, "revoluția culturală").
* Represiunile și deportările.
- 6. România și pământurile înstrăinate în anii 1939 - 1944**
Începutul celui de-al doilea război mondial și poziția României. Raptul Basarabiei, nordului Bucovinei, ținutului Herța. Pierderea nordului Transilvaniei și Cadrilaterului.
Formarea RSSM și politica regimului comunist.
Instaurarea regimului antonesciano-legionar. Rebeliunea legionară și consecințele ei. Intrarea României în război și reîntregirea ei. Formarea Guvernământului în Basarabia.
* Politica lui Antonescu în Basarabia și Transnistria.
Operațiile militare pe Frontul de Est. Evenimentele de la 23 august 1944. Consecințele celui de-al doilea război mondial pentru români.
- 7. Reinstaurarea și consolidarea regimului totalitar comunist în RSSM**
Reinstaurarea regimului comunist de ocupație. Caracteristicile vieții social-economice și politice. Politica fiscală stalinistă. Foametea din 1946-1947. Deportările. Politica de rusificare a populației.
* Mișcarea anticomunistă în condițiile regimului totalitar.
Experimentele comuniste în RSSM.
Criza sistemului totalitar comunist în anii '80.
- 8. Instaurarea și consolidarea regimului totalitar comunist în România**
Lichidarea forțelor politice democratice. Abdicarea regelui Mihai. Introducerea modelului sovietic de guvernare și a dictaturii comuniste. Constituția din 1948.
Naționalizarea principalelor mijloace de producție. Industrializarea și colectivizarea forțată. Rezistența anticomunistă. Viața social-politică în timpul cîrmuirii lui N.Ceaușescu.
* Monopolul ideologic al Partidului Comunist Român.

Politica externă. Revoluția antitotalitară din 1989

9. România în etapa actuală

Procesul de democratizare a societății

Reformele: succese și probleme

Relațiile externe ale României

10. Republica Moldova în etapa actuală

Proclamarea suveranității și independenței. Războiul din Transnistria. Democratizarea vieții politice.

★ Drepturile omului și rolul societății civile.

Lecții de sinteză:

- România între Tripla Alianță și Antanta
- Problema Basarabiei în relațiile româno-sovietice
- Renașterea culturii naționale românești în Basarabia în perioada interbelică
- Drepturi și libertăți democratice în Constituția de la 1923
- Satul în Republica Moldova: probleme și perspective

Sugestii metodologice

Orientarea metodologică a procesului de învățare a istoriei românilor presupune nu atât înzestrarea elevilor cu cunoștințe factologice, cât, mai ales, cu legi, principii, metode îmbinate cu tehnici de muncă intelectuală, alcătuiind împreună structuri complexe și deschise de cunoaștere, adaptabile unei învățări permanente. Accentul se va pune pe înzestrarea cu metode și tehnici de învățare și de muncă intelectuală, pe folosirea tehnologiilor moderne de regăsire și utilizare a informațiilor, de analiză și sinteză, de prelucrare a acestora.

La învățarea istoriei românilor metodele și procedeele didactice se integrează într-un sistem metodic. Pentru fiecare activitate didactică stabilirea sistemului metodic depinde de obiectivele urmărite, de conținutul subiectului, de nivelul general de pregătire al elevilor și de timpul afectat studiului.

Studierea conținuturilor se va realiza diferențiat, fie la un grad de complexitate sporit (profil umanist) sau mediu (profil real) în raport cu potențialul intelectual al elevilor.

Profesorul de istorie:

- va selecta metodele de învățare specifice conținuturilor și tehnicilor de muncă intelectuală, orientându-se mai mult după cele activ-participative;
- va acorda atenție formării de atitudini și orientări valorice, corelând afectivitatea cu starea de motivare, căutând să stimuleze în permanență libertatea de inițiativă și creativitate;
- va defini conținuturile informative și formative pentru aprofundarea cunoștințelor la istoria românilor, aferente obiectivelor, având libertatea în selectarea cât mai reușită și mai adecvată a materiei.

Procesul de învățare a istoriei românilor va avea un caracter bilateral, care conține atât activitatea profesorului cât și munca elevilor, acționând prin intermediul unor metode de predare/învățare. Rolul primordial al profesorului constă în alegerea unor astfel de metode care, transmițând o cantitate de informație, reușesc să-i antreneze pe elevi în asimilarea ei activă și creatoare.

Se vor utiliza atât strategii didactice propuse în Curriculum-ul de istorie pentru veriga gimnazială, cât și strategii algoritmice. Profesorul va acorda prioritate, în funcție de performanțele elevilor, proiectului de grup și individual, modelării similare și prin analogie, dezbaterilor și exemplilor activităților de învățare propuse vizavi de obiectivele de referință.

Profesorul va oferi elevilor un "ajutor" ce se exprimă prin sugerarea și crearea unor situații care oferă mai multe posibilități de alegere a soluției, aceasta fiind rezultatul unui proces de analiză ce se desfășoară pe plan mental.

În legătură cu strategiile utilizate, profesorii de liceu vor da prioritate stilului de predare "axat pe grup", pentru care este specific accentul pus pe activitatea elevilor, pe participarea lor la descoperirea cunoștințelor ce urmează a fi învățate. Dialogul devine indispensabil, ca modalitate fundamentală de lucru, nu numai între profesor și elev, ci și în interiorul grupului, între membrii săi, schimbul de mesaje reprezentând un aspect definitoriu al metodei de lucru în grup.

Învățarea pe grupe va fi folosit la unele lecții de istorie a românilor sau la unele etape ale lecției

pentru a dezvolta priceperi și tehnici de muncă în colectiv, pentru formarea unor calități morale și de personalitate cerute de munca în comun și de conviețuirea socială: spiritul de responsabilitate, relațiile de solidaritate și interpersonale, de colaborare, de comunicare.

Alături de componentele care asigură conținutul procesului de predare-învățare a istoriei, de metodele de predare și formele de activitate ale elevilor, un loc aparte îl ocupă mijloacele de învățămînt.

Drept mijloace principalele de învățămînt la predarea istoriei menționăm:

1. Obiecte și surse istorice, etnografice, numismatice etc., care permit perceperea directă de către elevi a urmelor vieții din trecut.
2. Reprezentările grafice (modelele), care reprezintă imagini ale evenimentelor sau personajelor istorice și care facilitează perceperea și înțelegerea profundă a faptelor istorice. Modele frecvent utilizate și recomandate pentru predarea-învățarea istoriei sunt: tabloul istoric, machetele, harta istorică, documente istorice etc.
3. Un rol important în predarea-învățarea istoriei îl au, de asemenea, mijloacele audio-vizuale, care pot contribui la sporirea eficienței predării-învățării istoriei în liceu în cazul cînd utilizarea lor este subordonată obiectivelor și conținutului, precum și sistemului de metode și procedee didactice din cadrul lecției, fiind corect integrate în structura acesteia.

Astfel lecția contemporană capătă noi înfățișări, devenind un autentic dialog între profesor și elev. Ea se transformă tot mai mult într-o activitate colectivă pentru dobîndirea informațiilor și dezvoltarea creativității elevilor.

În procesul de predare-învățare a istoriei românilor pot fi folosite mai multe tipuri de lecții.

Eficiența fiecărui tip de lecție depinde de reușita proiectării didactice, de respectarea temeinică a cerințelor curriculum-ului. Profesorii de liceu sînt datori să fie mereu în căutarea noilor forme de prezentare a lecțiilor, a unor modalități variate de stimulare și menținere a interesului elevilor pentru istorie. În liceu se impun lecții bine documentate, corecte, expuse cu prospețime, în lumina adevărului istoric, în spirit critic și analitic, dar în același timp dinamice și emoționale.

Se face imperios necesară renunțarea la faptele ne semnificative sau mai puțin importante; se cere o lecție riguroasă, astfel ca elevul să opereze cu evenimente semnificative pentru înțelegerea proceselor istorice, a valorii lor pentru progresul societății omenești.

Stabilindu-și cu măiestrie metodele de predare, corespunzătoare tipului de lecție ales, precum și mijloacele de învățămînt adecvate, profesorul va îmbina elementele locale, regionale și universale.

Elevii sunt solicitați să facă judecăți de valoare, să motiveze acțiunea unor personalități într-un context dat, să urmărească prin investigații proprii fapte de excepție, să identifice și să comenteze informațiile provenite din sursele istorice diferite, să găsească explicații pentru acțiunile oamenilor politici ai epocii etc.

Abordarea sugestiilor în acest context va contribui la realizarea sistemului de obiective ale învățămîntului istoric liceal.

Sugestii de evaluare

Evaluarea vizează eficiența învățămîntului prin prisma raportului dintre obiectivele proiectate și rezultatele obținute de către elevi în activitatea de învățare. Ea se va realiza de către profesor pe parcursul tuturor activităților didactice și în toate etapele acestor activități și va viza nu numai cunoștințe în termeni de informație, ci și competențe, capacități și atitudini.

Achizițiile vizate în mod special în cadrul procesului de evaluare vor fi:

- Categoriile de cunoștințe cu potențial educativ ridicat (interpretarea faptelor istorice, sursele istorice și modalitățile valorificărilor, modele de cercetare) și abordarea diferitelor puncte de vedere privind problematica istorică.
- Performanțele atinse de către toți elevii atît la nivelul trunchiului comun, cit și la nivelul extinderii.

Se va accentua evaluarea unor capacități cu grad ridicat de complexitate:

- cunoașterea legităților privind dezvoltarea societății;
- cunoașterea cauzelor și consecințelor evenimentelor studiate;
- Înțelegerea și explicarea noțiunii de civilizație în diversitatea ei;
- maniera de expunere a cunoștințelor în contexte și cu mijloace diferite;
- stăpînirea tehnicilor de muncă intelectuală specifice domeniului: analiza documentelor istorice;

stăpînirea unor tehnici de investigație; sistematizarea unor demersuri personale de investigație în universul informațional etc.;

- comportamentele și atitudinile determinate de interiorizarea valorilor general-umane, sociale și culturale etc.

Pentru învățămîntul liceal sunt recomandate și metode alternative de evaluare, mai ales în clasele cu profil umanist. Propunem următoarele instrumente alternative:

1. Observarea sistematică a comportamentului elevilor (investigație periodică) se face conform unor criterii dinainte stabilite și planificate prin trei modalități: fișa de evaluare a elevului, scara de clasificare, lista de control;

2. Proiectul de cercetare (proiectul în grup), care poate evalua cunoștințe, capacități și atitudini prin diferite tipuri de activitate: orale, scrise, desene, joc de roluri, modele etc., și poate fi folosită la evaluarea curentă și la cea trimestrială sau anuală;

3. Portofoliul didactic, care este un instrument de evaluare complex, integrator, și care include în sine rezultatele obținute prin celelalte metode și tehnic de evaluare;

4. Evaluări sub formă de discuții orale, libere pe baza unei tematici stabilite;

5. Evaluări cu ajutorul computerului, pe baza unor programe de evaluare, cînd computerul compară și apreciază cu note cunoștințele;

6. Evaluarea de tip *Delphi* – tip de evaluare (caractere) în echipă, în general pentru probele scrise, practice;

7. Autoevaluarea - autocontrol și autoapreciere, posibilă prin diferite forme: chestionare, scări de clasificare etc.

Numai în contextul folosirii multiplelor metode și instrumente de evaluare se poate atinge un nivel înalt al evaluării curriculum-ului predat și celui învățat.

Bibliografie

1. Nicola, I. *Tratat de pedagogie școlară*. - București, : Editura Didactică și Psihologică, 1996.
2. Bontaș, I. *Pedagogie*. - București: All Educațional, 1996.
3. Chevealier, J. *Dicționar de simboluri: în 3 volume*. - București: Artemis, 1994.
4. Van Soon. *Istoria artelor în 2 volume*. - București: Snagov, 1997.
5. Carpentier, J. *Istoria Europei*. - București: Humanitas, 1997.
6. *Istoria lumii*, București: Enciclopedia RAO, 1997.
7. Nedelea, M. *Compendiile curente și personalități politice*. - București: Niculescu, 1994.
8. Papacostea, Ș. *România în sec. al XIII-lea: între cruciată și Imperiul Mongol*. - București: Ed. Enciclopedică, 1993.
9. Pascu, V. *Istoria modernă a românilor (1821 - 1918)*. București: Clio Nova, 1996.
10. Dobrinescu, V. *Basarabia în anii celui de-al doilea război mondial (1939-1947)*. - Iași: Institutul European, 1995.
11. Bulei, I. *Scurtă istorie a românilor*. - București: Meronia, 1996.
12. Georgescu, T. *Istoria românilor* - București: România de mîine, 1997.
13. Constantiniu, F. *O istorie sinceră a poporului român*. - București: Universul Enciclopedic, 1997.
14. Smeu, G. *Dicționar de istorie a românilor*. - București: Trei, 1997.
15. Moraru, A. *Istoria României: Basarabia și Transnistria*. - Chișinău: Universul, 1995.
16. Scorpan, C. *Istoria României: enciclopedie*. - București: Nemira, 1997.

Istoria universală

Notă de prezentare

Curriculum-ul de istorie universală pentru ciclul liceal cuprinde toate componentele unei paradigme educaționale:

- repere conceptuale,
- obiective,
- conținuturi,
- sugestii metodologice și de evaluare.

Prin el se încearcă a se răspunde exigențelor cu privire la reforma învățământului, punând accentul nu numai pe *ce* trebuie de învățat, ci și pe *cum* trebuie înțelese și receptate valorile istoriei, cunoștințele predate fiind subordonate formării capacităților și atitudinilor.

Istoria universală se va studia în conformitate cu planul de învățământ:

- 2/1 – pentru profilul umanist;
- 1/1 – pentru profilul real.

Curriculum-ul este axat pe următoarele obiective:

Obiectivele generale ale învățământului istoric care reglementează activitatea elevilor pe tot parcursul studierii istoriei universale.

Obiectivele-cadru ale învățământului istoric liceal.

Obiectivele de referință, structurate în baza obiectivelor-cadru, care urmăresc progresul în achiziție de capacități și atitudini pe anii de studii.

Ca finalitate pentru ambele profiluri servește trunchiul comun de obiective, asteriscul indicând extinderea pentru aprofundare.

Pentru realizarea obiectivelor de referință servesc activitățile de învățare propuse.

Disciplina *istoria universală* se va studia în baza principiului tematic și concentric.

Se propune un conținut-nucleu pentru numărul de ore:

- 20 de ore – predare / învățare;
- 4 ore – lecții de sinteză;
- 6 ore – evaluare finală;
- 4 ore – la dispoziția profesorilor.

Pentru profilul umanist:

- 27 ore – predare / învățare;
- 14 ore – lecții de sinteză;
- 6 ore – evaluare finală;
- 4 ore – la dispoziția profesorului.

Cadru conceptual

În liceu istoria urmează să fie predată ca o știință de sinteză, umanistă prin excelență, avînd în centrul ei omul și activitatea umană, care trebuie să îmbogățească viața și cunoașterea fiecărui elev, dezvoltîndu-i sensul devenirii istoriei.

Studierea istoriei în liceu este un proces instructiv de analiză, generalizare, sinteză, care va duce la înțelegerea esenței istoriei, a legităților care acționează în societatea omenească, care asigură o viziune unitară despre lume și viață, oferă elevului posibilitatea structurării într-un tot unitar a cunoștințelor și capacităților dobîndite.

Actualul curriculum de istorie universală urmărește crearea unui sistem istoric bine determinat, începînd cu obiectivele generale, de referință, parcurgînd conținuturi și finalizînd cu sugestii de evaluare. Fiecare elev va atinge anumite performanțe – competențe, cunoștințe și atitudini fundamentale.

În învățământul liceal se studiază două discipline: **istoria românilor** și **istoria universală**.

Curriculum-ul pentru istoria universală este conceput pe ideile: perspectivei istorice globale; toleranței față de multitudinea de opinii în comentarea faptelor istorice; căutării pe baza documentelor și faptelor a adevărului istoric; perspectivei ecologice; restabilirii conștiinței naționale; apartenenței la civilizația europeană și mondială; contribuției la dezvoltarea noțiunilor de identitate, individualitate

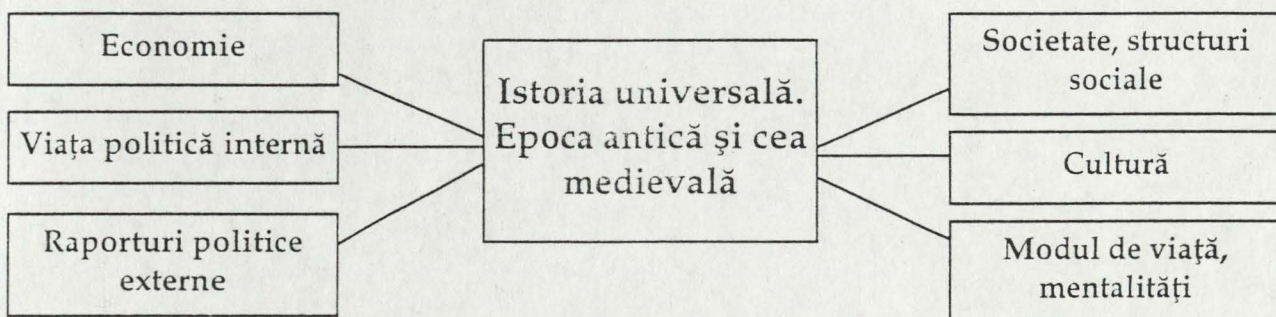

Curriculum-ul este elaborat, realizat pe baza următoarelor principii:

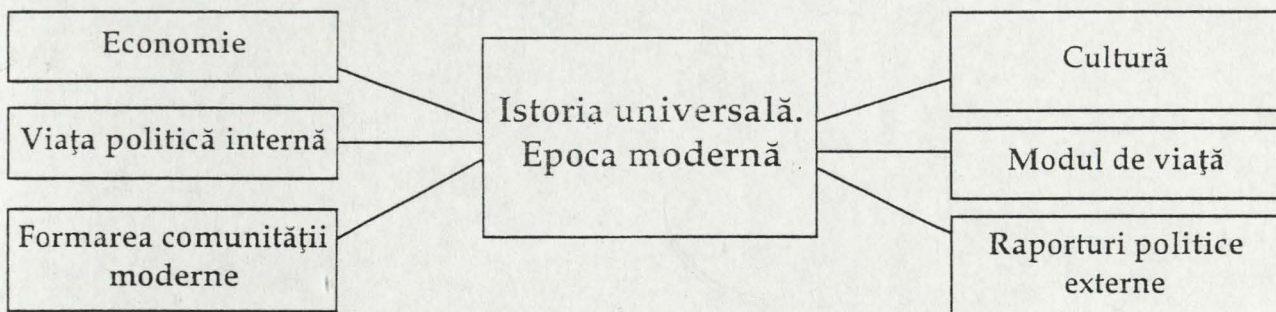
- realizării prin conținutul educațional a obiectivelor învățămîntului;
- coerenței și echilibrului dintre diversele componente ale procesului educațional;
- caracterului științific, bazat pe ultimele realizări ale științei istorice;
- utilității și permanenței cunoștințelor, competențelor și atitudinilor;
- complexității conținuturilor;
- corelării cunoștințelor, competențelor și atitudinilor în actul procesului educațional;
- valabilității cunoștințelor pentru o perioadă lungă de timp și utilității acestora în formarea personalității;
- transdisciplinarității;
- flexibilității.

La finele cursului de istorie elevii vor susține examene de bacalaureat la Istoria românilor, iar clasele cu profil socio-uman – și la Istoria universală.

cl. X

cl.XI

cl.XII

Obiective generale

A. Cunoștințe. Elevul va cunoaște:

- conceptele de bază cu privire la cele mai importante momente din evoluția omenirii;
- noțiunile de bază ale științei istorice;
- legitățile dezvoltării societății omenești din cele mai vechi timpuri pînă în prezent;
- etapele principale de dezvoltare a societății umane din cele mai vechi timpuri pînă în prezent;
- principiile de organizare și funcționare a societății umane;
- timpul istoric în succesiune;
- spațiul istoric, particularitățile integrării în evoluția societăților umane;
- tipurile surselor istorice și raportarea acestora la epocile despre care dau informații;
- mecanismele determinante ale evoluției societății (adaptare, schimbare, condiționare etc.).

B. Competențe. Elevul va realiza:

- structurarea într-un discurs a cunoștințelor despre o problemă istorică studiată;
- selectarea și analiza materialelor provenite din diferite surse;
- analiza și structurarea unei situații istorice;
- identificarea diferențelor dintre două sau mai multe interpretări date unui eveniment istoric;
- plasarea evenimentelor istorice în contextul epocilor studiate;
- distingerea corectă a limbajului științei istorice;
- determinarea locului și importanței diferitelor procese și evenimente din spațiul românesc în contextul istoriei universale.

C. Atitudini. Elevul va manifesta:

- conștiința apartenenței la o comunitate națională / general-umană;
- interes pentru calitatea vieții sociale, pentru cooperare și echilibru;
- respect pentru valorile general-umane și naționale (sociale și culturale);
- înțelegere și toleranță față de diferențele etnice și culturale;
- înțelegerea importanței de a se angaja în viață;
- toleranță, onestitate și echilibru moral;
- recunoașterea unor principii și norme morale.

Obiective-cadru

1. Înțelegerea și reprezentarea timpului și spațiului în istorie.
2. Utilizarea și interpretarea surselor istorice și istoriografice.
3. Analiza și interpretarea cauzalității și schimbării în istorie.
4. Îmbogățirea limbajului de specialitate și utilizarea acestuia în comunicare.
5. Dezvoltarea capacităților de investigație și a deprinderilor de muncă intelectuală implicate de studiul istoriei.
6. Formarea și dezvoltarea valorilor și atitudinilor.

CLASA a X-a

Obiective de referință

Elevul va fi capabil:

Înțelegerea și interpretarea timpului și spațiului în istorie

- să construiască axe cronologice înregistrînd evenimente și procese istorice;
- * să construiască un discurs (oral sau scris) pornind de la interpretarea uneia sau mai multor axe cronologice;
- să utilizeze indicații cronologice în expunerea logică a evenimentelor;
- * să utilizeze indicațiile cronologice în argumentarea evenimentelor și proceselor istorice din diferite epoci;

Activități de învățare

Exemple:

- exerciții de construire a axelor cronologice vizînd perioada studiată;
- realizarea discursurilor (orale sau scrise) în baza interpretării axelor cronologice;
- exerciții de caracterizare a perioadei istorice;
- exerciții de demonstrare cu ajutorul indicațiilor cronologice;

- să cunoască spațiul istoric în evoluția sa pe diferite durate de timp;

- * să determine transformările produse în spațiul istoric pe parcursul evoluției societății umane;

- să dobândească informații din diverse surse cartografice;

- * să argumenteze informații dobândite din diverse surse cartografice;

- să utilizeze informațiile cartografice în construirea discursurilor istorice;

- * să utilizeze informația cartografică în calitate de argument al unui discurs istoric.

Utilizarea și interpretarea surselor istorice și istoriografice

- să analizeze documente din istoria universală, epoca antică și cea medievală;

- * să interpreteze informațiile dobândite din diferite surse istorice, din istoriografie;

- să clasifice surse în dependență de epocile istorice;

- * să compare sursele istorice cu referire la același subiect;

- să construiască discursurile utilizând izvoarele istorice, surse istoriografice;

- să utilizeze izvoarele istorice în organizarea și susținerea opiniilor.

- exerciții de comparare a spațiului istoric;

- cercetarea hărților și evidențierea transformărilor produse;

- cercetarea surselor cartografice;

- selectarea argumentelor necesare susținerii informațiilor dobândite;

- alcătuirea discursurilor în baza informațiilor cartografice;

- în baza hărților istorice să se demonstreze realitatea unui fapt sau a unei afirmații.

- exerciții de analiză a izvoarelor istorice;

- exerciții de cercetare și interpretare a documentelor istorice;

- exerciții de selectare a documentelor în funcție de perioadă;

- exerciții de comparare a opiniilor;

- întocmirea referatelor în baza documentelor istorice;

- selectarea argumentelor din surse istorice în favoarea unor ipoteze.

Analiza și interpretarea cauzalității și schimbării în istorie

- să cunoască și să explice cauzele evenimentelor din istoria universală, epoca antică și cea medievală;

- * să analizeze cauzele evenimentelor și proceselor din epoca antică și cea medievală;

- să identifice schimbările survenite în societatea antică și cea medievală;

- * să explice cauzele schimbărilor produse în diferite perioade – antică și medievală.

- explicarea cauzalității faptelor istorice;

- exerciții de analiză și argumentare a cauzelor;

- exerciții de identificare a schimbărilor;

- evidențierea relațiilor cauzalității și schimbării în istorie.

Îmbogățirea limbajului de specialitate și utilizarea acestuia în comunicare

- să însușească și să explice noțiunile, termenii de specialitate raportați la epoca antică și cea medievală;

- * să utilizeze adecvat limbajul de specialitate în expunerea evenimentelor din antichitate și evul mediu;

- să cunoască și să opereze cu noțiunile istorice privind domeniile studiate în cadrul istoriei universale antice și celei medievale;

- * să construiască discursurile argumentate în care să se folosească corect terminologia istorică specifică epocii antice și celei medievale.

- activități de definire a noțiunilor, și termenilor istorici;

- realizarea unor eseuri utilizând noțiuni, și termeni istorici adecvați.

Dezvoltarea capacităților de investigare și a deprinderilor de muncă intelectuală implicate în studiul istoriei

- să demonstreze deprinderi de elaborare a comunicărilor orale și scrise la temele din programa clasei a X-a;

- * să elaboreze comunicări orale sau scrise în baza surselor istorice specifice epocii antice și celei medievale;

- să demonstreze capacități de conspectare a studiilor asupra conținuturilor din istoria antică și cea medievală;

- * să conspecteze studiile istorice prevăzute de programa la istoria antică și cea medievală;

- să structureze informațiile dobândite în discursuri asupra problemelor abordate de istoria universală antică și cea medievală;

- să analizeze diferite opinii asupra problemelor fundamentale ale istoriei universale, epoca antică și cea medievală.

întocmirea unui plan de investigații;

exerciții de structurare a unei comunicări orale;

exerciții de conspectarea a studiilor istorice;

exerciții de structurare a unui discurs analitic.

Formarea și dezvoltarea valorilor și atitudinilor

- să manifeste interes pentru interpretarea și utilizarea corectă a datelor cronologice;

- să manifeste interes și atitudini istorico-ecologice față de spațiul istoric;

- să demonstreze interes față de documentele istorice, toleranță față de diverse opinii;

- să aprecieze rolul oamenilor în procesul schimbării;

- să manifeste interes față de redactarea unui discurs scris;

- să manifeste atitudini tolerante față de activitatea individuală și de grup;

- să aprecieze diverse opinii asupra problemelor fundamentale ale istoriei antice și celei medievale.

sistematizarea și înregistrarea evenimentelor principale într-un portofoliu;

participarea la diferite activități istorico-culturale locale, regionale;

vizitarea arhivelor pentru cunoașterea fondului documentelor;

alcătuirea de biografii și portrete ale personalităților istorice;

exerciții de folosire adecvată a termenilor care și-au schimbat semnificația;

realizarea de proiecte personale și de grup.

Conținuturi recomandate

Epoca antică și cea medievală

1. Constituirea popoarelor antice

Principalele popoare indo-europene.

2. Civilizațiile antichității

✓ Orientul antic – spațiul unor mari civilizații antice. Civilizația elenă. Civilizația romană.

3. Caracteristicile vieții economice în lumea antică

Principalele activități economice. Forme de proprietate în societatea antică.

4. Viața socială în lumea antică

Structuri sociale în lumea antică.

5. Forme de organizare politică în lumea antică

Forme de stat și organizări statale în lumea antică. Regimuri politice. Marile imperii și locul lor în dezvoltarea civilizației antice.

6. Modul de viață în societatea antică

Familia. Obiceiurile. Tradițiile. Modul de viață urban și rural.

7. Cultura antică – tezaurul culturii universale

Scrisul – premisă a progresului umanității. Literatura. Teatrul. Arta. Știința. Religia. Creștinismul timpuriu.

8. Decadența lumii antice

Criza societății antice și formele ei de manifestare. Apariția germenilor societății medievale. Importanța și locul lumii antice în istoria universală.

9. *Geneza societății medievale

Lumea la începutul evului mediu. Căile de formare a orânduirii medievale. Procesul de constituire a unor noi popoare.

10. Viața economică în societatea medievală

Evoluția vieții economice, formele de proprietate. Agricultură – baza producției în evul mediu. Apariția și dezvoltarea orașelor medievale.

11. Viața socială în societatea medievală

Structuri sociale și raporturile dintre ele. Ierarhia feudală. Categoriile de țărani și obligațiile țăranilor. Orășenii. Modul de viață.

12. Statul în evul mediu

Formarea și particularitățile statelor medievale în Europa. Caracteristicile statului în perioada evului mediu timpuriu. Fărămițarea feudală. Procesul de centralizare a statelor în Europa. *Constituirea monarhiilor absolute și caracteristicile lor. Cauzele menținerii fărămițării feudale (Germania, Italia etc.).

13.* Instituțiile în evul mediu

Caracteristicile generale. Statul – instituția supremă. Sfatul monarhului. Adunările reprezentative și rolul lor. Armata. Biserica. Marea schismă. Religiile în statele asiatice.

14.* Crize politico-militare și cataclisme naturale în evul mediu

Războaiele și caracterul lor în evul mediu. Extinderea arabă. Cruciadele. Războiul de o Sută de Ani. Marea ciumă. Cataclismele naturale și sociale. Mișcările de eliberare a popoarelor.

15. Cultura în evul mediu

Caracteristicile culturii în epoca medie. Învățămîntul. Filosofia. Știința. Realizări în domeniul literaturii. Poemele epice și lirice. Arta. Arhitectura laică și bisericească.

16. Apariția spiritului și elementului modern

Evoluția economică. Perfecționarea tehnicii. Invențiile. Manufacturile. Comerțul. Procesul acumulării de capital. Transformări în structura socială. Marile descoperiri geografice și urmările lor.

17. Renașterea și Reforma

Premisele apariției Renașterii. Umanismul – noua concepție despre om, viață și societate. Filosofia. Literatura. Arta.

Reforma. Lumea creștină în criză. Protestantismul. Războaiele religioase. Reforma catolică – contrareforma. Revoluția din țările de Jos.

18. Diversitatea vieții politice, economice și sociale a lumii la intersecția sec. XVI-XVII

Lumea la sfîrșitul secolului al XVI-lea și prima jumătate a secolului al XVII-lea. Războiul de 30 de Ani. Noua hartă politică a Europei după pacea din Westfalia.

Lecții de sinteză:

• Democrația antică

- Valorile creștine în antichitate și în evul mediu.
- Raportul biserică – stat în evul mediu.
- Sisteme de învățămînt în evul mediu.
- Europa catedralelor.
- Marea Neagră – centru economic și cultural.

CLASA a XI-a

Obiective de referință

Elevul va fi capabil:

Înțelegerea și reprezentarea timpului și spațiului în istorie

- să interpreteze și să construiască frize cronologice complexe la conținuturile propuse;
  - * să construiască discursuri (orale sau scrise) pornind de la interpretarea uneia sau mai multor frize cronologice asupra unei probleme abordate;
  - să realizeze sinteze cronologice, pornind de la diferite surse calendaristice specifice epocii moderne;
  - * să compare faptele și evenimentele istorice și din epoca modernă în baza surselor calendaristice;
  - să cunoască particularitățile spațiului istoric în epoca modernă;
  - * să compare informațiile dobândite din diferite izvoare istorice referitoare la spațiul istoric al epocii studiate;
  - să interpreteze sursele cartografice ce reflectă probleme ale epocii moderne;
  - * să argumenteze transformările produse în spațiul istoric pe parcursul evoluției societății umane în epoca modernă;
  - să utilizeze sursele cartografice în compararea evenimentelor din epoca antică și cea medievală cu cele din epoca modernă;
  - * să construiască discursuri folosind documentele cartografice referitoare la epoca studiată.

Utilizarea și interpretarea izvoarelor istorice și istoriografice

- să interpreteze documentele istorice ale epocii moderne;
- * să utilizeze, în construirea discursurilor, informațiile dobândite din documentele istorice ale epocii studiate;
- să determine valoarea izvoarelor istorice moderne;
- * să determine validitatea izvoarelor istorice moderne.

Analiza și interpretarea cauzalității și schimbării în istorie

- să explice și să argumenteze cauzele evenimentelor și proceselor istoriei moderne;
- * să determine legăturile cauzale existente între diverse evenimente și fenomene ale istoriei moderne;
- să prezinte legătura unui șir de cauze cu referire la evenimentul studiat;
- * să argumenteze legătura unui șir de cauze cu referire la același eveniment.

Activități de învățare

Exemple:

- exerciții de amplasare a evenimentelor în frize cronologice;
- exerciții de alcătuire a discursurilor;
- exerciții de sinteză cronologică, utilizând sursele calendaristice;
- exerciții de comparare a faptelor și evenimentelor istorice;
- sesizarea particularității și generalizarea (orală sau scrisă);
- depistarea și recunoașterea erorilor existente în informațiile operate;
- exerciții de analiză a surselor cartografice;
- activități de verificare a generalizărilor;
- exerciții de comparare a evenimentelor în baza surselor cartografice;
- discursuri.

- analiza documentelor istorice;
- construirea diferitelor probleme în legătură cu verigile istorice;
- compararea diferitelor surse istorice;
- exerciții de argumentare a izvoarelor istorice;
- comentarea materialelor documentare.

- exerciții de explicare și argumentare a cauzalității faptelor;
- activități de cercetare a legăturii cauzale dintre diverse evenimente și fenomene istorice;
- efectuarea investigațiilor asupra cauzelor evenimentelor istorice.

Îmbogățirea limbajului de specialitate și utilizarea acestuia în comunicare

- să cunoască limbajul de specialitate specific epocii moderne;
- * să utilizeze noțiunile istorice în diversitatea lor;
- să alcătuiască comunicări în baza informațiilor din mass-media utilizând limbajul istoric cu referire la epoca modernă;
- * să creeze proiecte de studiu utilizând informațiile din diferite surse și un limbaj istoric adecvat.

- activități de explicare a etimologiei termenilor istorici;
- exerciții de utilizare în context diferit a aceluiași noțiuni istorice;
- exerciții de prezentare a comunicărilor;

- elaborarea și susținerea proiectelor de studiu.

Dezvoltarea capacităților de investigație și a deprinderilor de muncă intelectuală

- să elaboreze comunicări orale sau scrise, utilizând documentele istorice, sursele cartografice etc. din epoca modernă;
- * să cunoască principiile de elaborare a demersurilor științifice;
- să creeze și să rezolve situații pornind de la problemele istoriei moderne;
- * să elaboreze și să utilizeze algoritmi pentru rezolvarea unei serii largi de probleme asemănătoare ale epocii studiate;
- să posede capacități de determinare a unor adevăruri istorice sau de infirmare a unor teze asupra problemelor epocii moderne;
- * să construiască un discurs analitic utilizând procedee de demonstrare sau infirmare a tezelor.

- activități de proiectare a demersurilor istorice;

- consultarea și utilizarea glosarelor, surselor cartografice, documentelor istorice etc.;
- exerciții de identificare a situațiilor problematice;
- exersări de construire și utilizare a algoritmilor;

- activități de elaborare și utilizare a algoritmilor;

- activități de elaborare a discursurilor analitice.

Formarea și dezvoltarea valorilor și atitudinilor

- să manifeste interes față de timpul istoric în baza argumentării științifice;

- să conștientizeze și să motiveze apartenența la un spațiu istoric etnic și cultural;

- să aprecieze diverse surse istorice din punctul de vedere al obiectivității;
- să utilizeze izvoare istorice în scopul argumentării diverselor opinii;
- să demonstreze comportament istorico-ecologic față de izvoarele istorice;
- să aprecieze contribuția personalităților istorice în procesul schimbărilor sociale și de mentalitate;
- să dovedească obiectivitate în alcătuirea tezelor, comunicărilor, proiectelor și dorința de îmbogățire a limbajului de specialitate;
- să manifeste capacități de investigație și de muncă intelectuală în expunerea și susținerea propriilor opinii.

- ordonarea celor mai importante evenimente ale cursului (în tabele, discursuri, scheme, diagrame etc.)
- participarea la activitățile istorico-culturale locale, regionale (conferințe, simpozioane, concursuri etc.)
- vizitarea arhivelor, muzeelor, pentru cunoașterea fondului documentar

- prezentarea portretelor politice ale personalităților istorice;

- exerciții de utilizare adecvată a termenilor istorici în contextul tezelor, comunicărilor, proiectelor;
- activități de prezentare și susținere a opiniilor proprii (dezbateri, lucrul în grup etc.).

Conținuturi recomandate

Epoca modernă

1. Viața economică în epoca modernă

Progresul tehnicii în agricultură, industrie și urmările lui.

Concurență liberă.

* Trăsăturile generale și specifice ale dezvoltării social-economice a statelor balcanice.

2. Viața socială în epoca modernă

Evoluția relațiilor sociale. Reformele. Urbanizarea și transformările sociale.

3. Viața cotidiană în Europa modernă

Sate și orașe. Capitală și provincie. Comportament și mod de gândire.

4. Revoluțiile sociale în epoca modernă

Revoluțiile sociale din Europa și America de Nord. Specificul revoluțiilor.

Anul revoluționar 1848 în Europa.

* Rolul personalităților în revoluție.

5. Formarea națiunilor și statelor moderne

Premisele istorice ale formării națiunilor. Etape în constituirea națiunilor.

Formarea statelor naționale în Europa.

* Unificarea Italiei și Germaniei — aspecte comune și specifice.

Importanța aparițiilor noilor state pe harta lumii.

* Rolul personalității în procesul de unificare și constituire a statelor naționale.

6. Nașterea democrației în epoca modernă.

Mișcările social-politice și de eliberare națională în epoca modernă.

Habeas Corpus Act (1679), Declarația engleză a drepturilor (1689), Declarația de independență (1776) Declarația drepturilor omului și cetățeanului (1789).

Problema națională și socială în Imperiul Rus. Noile ideologii. Liberalismul. Naționalismul. Socialismul.

7. Sistemul colonial mondial

Imperiile coloniale. Colonialismul: formele de dependență economică și politică. Influența metropolelelor în colonii.

* Particularitățile principale ale dezvoltării economice a statelor din America Latină, Africa și Asia.

Criza sistemului colonial.

8. Relațiile internaționale în epoca modernă

Trăsăturile caracteristice ale relațiilor internaționale. Diplomația europeană: de la rațiunea de stat la echilibrul.

* Politica expansionistă a marilor puteri în Balcani. Problema orientală.

9. Cultura epocii moderne

Noi principii și valori în societate. Curente intelectuale și artistice.

* Dezvoltarea culturilor naționale și contribuția lor la patrimoniul culturii universale. Obiceiuri și sărbători tradiționale ale popoarelor lumii.

Leții de sinteză:

• Modul de gândire în epoca modernă.

• Influențe culturale.

• Geneza democrației moderne.

• Educația și cetățeanul.

• Marea Neagră - zonă de confruntări.

Obiective de referință

Elevul va fi capabil:

Înțelegerea și reprezentarea timpului și spațiului în istorie

- să construiască frize cronologice utilizând date din epoca contemporană și din cele anterioare;
- * să demonstreze capacități de prezentare a timpului istoric prin periodizarea evenimentelor istorice;
- să construiască demersuri analitice în baza frizelor cronologice complexe asupra istoriei contemporane;
- * să construiască demersuri analitice utilizând tabelele sinoptice pentru susținerea discursurilor etc.;
- să analizeze diferite categorii de cunoștințe în contextul desfășurării și localizării lor în timpul și spațiul contemporan;
- * să programeze sisteme de cercetare a datelor cronologice din diferite epoci istorice și calendaristice;
- să dețină capacități de modelare pe harta de contur a desfășurării evenimentelor concrete din epoca contemporană;
- * să elaboreze hărți istorice, utilizând computerul;
- să analizeze și să compare informațiile dobândite din documente cartografice cu informațiile din alte surse raportate la evenimentele din istoria contemporană;
- * să creeze discursuri științifice în baza informațiilor dobândite din surse cartografice contemporane.

Activități de învățare

Exemple:

- exerciții de alcătuire a frizelor cronologice;
- exerciții de periodizare a evenimentelor istorice;
- activități de alcătuire a demersurilor analitice;
- exerciții de explicare și analiză a cunoștințelor istorice, localizate în timp și spațiu;
- redarea în formă schematizată a unor fenomene istorice (scrisă);
- exerciții de elaborare a hărților istorice;
- exerciții de analiză și comparare a informațiilor dobândite din surse cartografice cu informațiile din alte surse;
- elaborarea discursurilor științifice.

Utilizarea și interpretarea surselor istorice și a istoriografiei

- să sintetizeze informațiile dobândite din diverse izvoare istorice și ale istoriografiei contemporane;
- * să integreze informațiile dobândite din diverse surse istorice în demersuri științifice;
- să aprecieze și să compare informațiile provenite din diverse surse istorice cu referire la același eveniment contemporan;
- să utilizeze algoritmi de studiere a surselor istorice referitoare la contemporaneitate;
- * să creeze algoritmi de cercetare a surselor istorice contemporane.

- exerciții de sintetizare a informațiilor dobândite din diferite izvoare istorice;
- alcătuirea demersurilor științifice în baza izvoarelor istorice;
- confirmarea informației parvenite din diferite surse istorice;
- exerciții de argumentare personală a informațiilor dobândite;
- exerciții de studiere a surselor istorice în baza algoritmilor.

Analiza și interpretarea cauzalității și schimbării în istorie

- să înțeleagă interdependența dintre cauzalitate și schimbare în tratarea evenimentelor contemporane;

- * să argumenteze interdependența dintre cauzele și consecințele evenimentelor actuale;

- să argumenteze cauzele evenimentelor din istoria contemporană și să creeze un algoritm de cercetare a cauzalității;

- * să creeze modele de investigație a cauzalității și schimbării în istoria contemporană.

- exerciții de explicare a interdependenței dintre cauzalitate și schimbare;

- activități de selectare a argumentelor în scopul exprimării interdependenței cauzalității și schimbării;

- exerciții de creare a algoritmilor și modelelor de cercetare și investigație științifică.

Îmbogățirea limbajului de specialitate și utilizarea acestuia în comunicare

- să rezolve diferite tipuri de chestionare și teste cu referire la evenimentele contemporane;

- * să elaboreze diferite chestionare în baza surselor istorice;

- * să elaboreze planul de idei pentru prezentarea unei probleme istorice contemporane utilizând limbajul adecvat.

- alegerea soluțiilor corespunzătoare și argumentarea alegerii;

- activități de susținere a opiniei personale.

Dezvoltarea capacităților de investigare și a deprinderilor de muncă intelectuală implicate în studiul istoriei

- să demonstreze elemente de creativitate în investigarea științifică (scheme, eseuri, desene etc.) a problemelor istoriei contemporane;

- * să emită ipoteze, să formuleze ipoteze de alternativă, alegând soluțiile corespunzătoare;

- să formuleze obiectivele unei cercetări științifice într-o problemă actuală;

- * să prezinte investigații proprii în baza obiectivelor de cercetare științifică a problemelor istoriei contemporane.

- prin activitatea independentă și dirijată de dobândirea cunoștințelor noi;

- descoperirea soluțiilor pentru situațiile conflictuale;

- exerciții de formulare a obiectivelor unei cercetări științifice;

- susținerea rezultatelor investigațiilor.

Formarea și dezvoltarea valorilor și atitudinilor

- să conștientizeze interesul față de înțelegerea timpului istoric;

- să manifeste responsabilitate față de păstrarea valorilor social-umane într-un spațiu istoric concret;

- să exprime și să argumenteze opinia personală față de informațiile provenite din sursele istorice;

- să conștientizeze că documentul istoric constituie suportul științific în studierea istoriei;

- să manifeste interes și atitudini față de cauzele transformărilor social-politice;

- să demonstreze o poziție socială activă în procesul schimbărilor;

- să prezinte și să argumenteze opinia personală utilizând limbajul istoric adecvat;

- sistematizarea și clasificarea evenimentelor în baza principiului cronologic și a importanței lor;

- activități cu caracter științific în scopul studierii și valorificării spațiului istoric concret;

- vizitarea arhivelor și efectuarea investigațiilor;

- prezentarea rolului personalităților în transformările social-politice;

- exerciții de întocmire a chestionarelor;

- să manifeste responsabilitate și interes față de folosirea limbajului de specialitate;
- să demonstreze independență în gândire și acțiune pentru cunoaștere și cercetare științifică.

- activități de perfecționare a limbajului de specialitate;
- investigații inițiale științifice (schimb de opinii, publicații).

Conținuturile recomandate

Epoca contemporană

1. Progresul economic și tehnico-științific în sec. al XX-lea

Evoluția economică a principalelor state ale lumii în prima jumătate a sec. al XX-lea.

Crizele economice, depășirea lor. Marea depresiune (1929-1933). Economia în perioada postbelică.

Centrele de putere economică și noile politici la sfârșitul secolului al XX-lea.

2. Țări democratice și regimuri totalitare

Societățile democratice și trăsăturile lor distinctive. Asigurarea libertăților democratice, a drepturilor omului.

Regimurile totalitare în Europa: fascismul italian, social-nazismul german, comunismul. *Teorie și practică. Regimurile dictatoriale în perioada interbelică (Ungaria, Polonia, Portugalia) și postbelică (Asia, Africa, America Latină). Eșecurile regimurilor dictatoriale.

3. Viața socială și modul de viață

Societățile postindustriale. Modul de viață. Țări bogate și țări sărace. Problema depășirii decalajului "Nord-Sud". Problemele sociale ale statelor postcomuniste. Explozia demografică. Politicile sociale și consumul de masă.

4. Relațiile internaționale în prima jumătate a sec. al XX-lea

Diplomația în anii primului război mondial. Sistemul de la Versailles. Diplomația în perioada interbelică. Societatea Națiunilor. Pactul Molotov-Ribbentrop.

Activitatea diplomatică și conferințele internaționale în anii celui de-al doilea război mondial. Conferința de pace de la Paris, 1946. Tratatul de pace.

5. Războaiele ca fenomene ale sec. al XX-lea

Războaiele balcanice. Primul război mondial. Războaiele locale din perioada 1918 - 1939.

Războiul al II-lea mondial. *Focarele de război la sfârșitul sec. al XX-lea.

6. Relațiile internaționale în a doua jumătate a sec. al XX-lea

Noua hartă politică. "Războiul rece". Destinderea relațiilor internaționale. Conferințe pentru dezarmare. Antidestinderea. Noua mentalitate politică și dizolvarea lumii bipolare. Relațiile internaționale în etapa actuală.

7. Organizațiile internaționale și rolul lor în lume

Organizația Națiunilor Unite și organisme sale. *Rolul ONU în soluționarea litigiilor internaționale și a problemelor globale.

Consiliul Europei. OPEC, NATO, OTV etc.

8. Destrămarea sistemului colonial. Problemele țărilor decolonizate

Marile imperii coloniale în prima jumătate a sec. al XX-lea. Războiul al II-lea mondial și începutul destrămării imperiilor coloniale. *Specificul Imperiului Rus și al celui Sovietic.

Problemele actuale ale țărilor decolonizate.

9. Știința și cultura în secolul al XX-lea

Realizările științifice. Cucerirea spațiului cosmic.

Instrucția școlară. Principalele curente în literatură și artă. Cultura în masă.

Diversitatea religiilor. Religia și arta. Religia și politica.

10. Problemele globale ale sec. al XX-lea

Problema ecologică. Problema energetică, a epuizării resurselor subpământene. Maladiile sec. al XX-lea. Problema demografică. Căile de soluționare a problemelor globale.

Lecții de sinteză:

- Secolul XX - secolul extremelor.
- Fascism și comunism: practici politice.
- Femeia secolului XX.
- Integrarea la sfârșit de secol.
- Represiuni politice în regimurile dictatoriale.

Sugestii metodologice

Orientarea metodologică a procesului de învățare a istoriei universale presupune nu atât înzestrarea elevilor cu cunoștințe factologice, cât, mai ales, cu legi, principii, metode îmbinate cu tehnici de muncă intelectuală, alcătuiind împreună structuri complexe și deschise de cunoaștere, adaptabile unei învățări permanente. Accentul se va pune pe înzestrarea cu metode și tehnici de învățare și de muncă intelectuală, pe folosirea tehnologiilor moderne de regăsire și utilizare a informațiilor, de analiză și sinteză, de prelucrare a acestora.

La învățarea istoriei universale metodele și procedeele didactice vor fi integrate într-un sistem metodic. Pentru fiecare activitate didactică stabilirea sistemului metodic depinde de obiectivele urmărite, de conținutul subiectului, de nivelul general de pregătire al elevilor și de timpul afectat studiului.

Studierea conținuturilor se va realiza diferențiat, fie la un grad de complexitate sporit (profil umanist), fie mediu (profil real) în raport cu potențialul intelectual al elevilor.

Profesorul de istorie:

- va selecta metodele de învățare specifice conținuturilor și tehnicilor de muncă intelectuală, orientându-se mai mult după cele activ-participative;
- va acorda atenție formării de atitudini și orientări valorice, corelând afectivitatea cu starea de motivare, căutând să stimuleze în permanență libertatea de inițiativă și creativitate;
- va defini conținuturile informative și formative pentru aprofundare, aferente obiectivelor, având libertatea în selectarea cât mai reușită și mai adecvată a materiei.

În procesul de predare/învățare a istoriei universale pot fi utilizate atât metodele propuse în Curriculum-ul de istorie pentru învățământul gimnazial (clasele V-IX), cât și metodele ce solicită un grad mai înalt de implicare a elevilor. Predarea și învățarea istoriei universale în liceu va constitui un proces activ.

Orientându-se spre strategiile de tip expozitiv-euristice, profesorul va acorda prioritate, în funcție de performanțele elevilor, proiectului de grup și individual, modelării similare și prin analogie, dezbaterilor și exemplelor activităților de învățare propuse vizavi de obiectivele de referință.

Profesorul va oferi elevilor un "ajutor" ce se exprimă prin sugerarea și crearea unor situații care acordă mai multe posibilități de alegere a soluției, aceasta fiind rezultatul unui proces de analiză ce se desfășoară pe plan mental. Profesorul le va alege pe cele mai potrivite pentru realizarea obiectivelor stabilite.

La realizarea obiectivelor va servi și algoritimizarea. Pe lângă folosirea algoritmilor propuși de profesor, elevii vor elabora scheme de desfășurare a unor activități intelectuale.

În legătură cu strategiile utilizate, profesorii de liceu vor da prioritate stilului de predare "axat pe grup", pentru care este specific accentul pus pe activitatea elevilor, pe participarea lor la descoperirea cunoștințelor ce urmează a fi învățate. Dialogul devine indispensabil, ca modalitate fundamentală de lucru, nu numai între profesor și elev, ci și în interiorul grupului, între membrii săi, schimbul de mesaje reprezentând un aspect definitoriu al metodei de lucru în grup.

Învățământul pe grupe va fi folosit la unele lecții de istorie universală sau la unele etape ale lecției pentru a dezvolta priceperi și tehnici de muncă în colectiv, pentru formarea unor calități morale și de personalitate cerute de murica în comun și de conviețuirea socială: spiritul de responsabilitate, relațiile de solidaritate și interpersonale, de colaborare, de comunicare.

Alături de componentele care asigură conținutul procesului de predare-învățare a istoriei, de metodele de predare și formele de activitate ale elevilor un loc aparte îl ocupă mijloacele de învățământ.

Drept mijloace principale de învățământ la predarea istoriei menționăm:

1. Obiecte și surse istorice, etnografice, numismatice etc. care permit perceperea directă de către elevi a urmelor vieții din trecut.
2. Reprezentările grafice (modelele), care reprezintă imagini ale evenimentelor sau personajelor istorice și care facilitează perceperea și înțelegerea profundă a faptelor istorice. Modele frecvent utilizate și recomandate pentru predarea-învățarea istoriei sunt: tabloul istoric, machetele, harta istorică, documentele istorice etc.
3. Un rol important în predarea-învățarea istoriei îl au, de asemenea, mijloacele audio-vizuale, care pot contribui la sporirea eficienței predării-învățării istoriei în liceu în cazul când utilizarea lor este subordonată obiectivelor și conținutului, precum și sistemului de metode și procedee

didactice din cadrul lecției, fiind corect integrate în structura acesteia.

Astfel lecția contemporană capătă noi înfățișări, devenind un autentic dialog între profesor și elev. Ea se transformă tot mai mult într-o activitate colectivă pentru dobândirea informațiilor și dezvoltarea creativității elevilor.

În procesul de predare-învățare a istoriei universale pot fi desfășurate mai multe tipuri de lecții.

Eficiența fiecărui tip de lecție depinde de reușita proiectării didactice, de respectarea temeinică a cerințelor curriculum-ului. Profesorii de liceu sînt datori să fie mereu în căutarea noilor forme de prezentare a lecțiilor, a modalităților variate de stimulare și menținere a interesului elevilor pentru istorie. În liceu se impun lecții bine documentate, corecte, realizate cu prospețime, în lumina adevărului istoric, în spirit critic și analitic, dar în același timp dinamice și emoționale.

Se face imperios necesară renunțarea la faptele ne semnificative sau mai puțin importante; se cere o lecție riguroasă ca elevul să opereze cu acele evenimente care sînt semnificative pentru înțelegerea proceselor istorice, a valorii lor pentru progresul societății omenеști.

Elevii sunt solicitați să facă judecăți de valoare, să motiveze acțiunea unor personalități într-un context dat, să urmărească prin investigații proprii fapte de excepție, să identifice și să comenteze informațiile provenite din sursele istorice diferite, să găsească explicații pentru acțiunile oamenilor politici ai epocii etc.

Sugestii de evaluare

Evaluarea vizează eficiența învățămîntului prin prisma raportului dintre obiectivele proiectate și rezultatele obținute de către elevi în activitatea de învățare. Ea se va realiza de către profesor pe parcursul tuturor activităților didactice și în toate etapele acestor activități și va viza nu numai cunoștințe în termeni de informație, ci și competențe, capacități și atitudini.

Achizițiile vizate în mod special în cadrul procesului de evaluare vor fi:

- categoriile de cunoștințe cu potențial educativ ridicat (interpretarea faptelor istorice, sursele istorice și modalitățile valorificărilor, modele de cercetare) și abordarea diferitelor puncte de vedere privind problematica istorică;
- performanțele atinse de către toți elevii atît la nivelul trunchiului comun, cît și la nivelul extinderii.

Se va accentua evaluarea unor capacități cu grad ridicat de complexitate:

- cunoașterea legităților privind dezvoltarea societății;
- cunoașterea cauzelor și consecințelor evenimentelor studiate;
- Înțelegerea și explicarea noțiunii de civilizație în diversitatea ei;
- maniera de expunere a cunoștințelor în contexte și cu mijloace diferite;
- stăpînirea tehnicilor de muncă intelectuală specifice domeniului: analiza documentelor istorice; stăpînirea unor tehnici de investigație; sistematizarea unor demersuri personale de investigație în universul informațional etc.;
- comportamentele și atitudinile determinate de interiorizarea valorilor general-umane, sociale și culturale etc.

Pentru învățămîntul liceal sunt recomandate și metode alternative de evaluare, mai alés în clasele cu profil umanist. Propunem următoarele instrumente alternative:

1. Observarea sistematică a comportamentului elevilor (investigație periodică) se face conform unor criterii dinainte stabilite și planificate prin trei modalități: fișa de evaluare a elevului, scara de clasificare, lista de control;
2. Proiectul de cercetare (proiectul în grup), care poate evalua cunoștințe, capacități și atitudini prin diferite tipuri de activitate: orale, scrise, desene, joc de roluri, modele etc., și poate fi folosit la evaluarea curentă și la cea trimestrială sau anuală;
3. Portofoliul didactic, care este un instrument de evaluare complex, integrator, și care include în sine rezultatele obținute prin celelalte metode și tehnici de evaluare;
4. Evaluări sub formă de discuții orale, libere, pe baza unei tematici stabilite;
5. Evaluări cu ajutorul computerului, pe baza unor programe de evaluare, cînd computerul compară și apreciază cu note cunoștințele;
6. Evaluarea de tip *Delphi* – tip de evaluare (caractere) în echipă, utilizată în general pentru probele scrise, practice;

7. Autoevaluarea - autocontrol și autoapreciere posibilă prin diferite forme: chestionare, scări de clasificare etc.

Numai în contextul folosirii multiplelor metode și instrumente de evaluare se poate atinge un nivel înalt al evaluării curriculum-ului predat și celui învățat.

